

რევაზ

მიშველაცე

ჩვეული თხზულებანი

ოცდახუთ ტომად

თანამედროვე ქართული ლიტერატურის კლასიკოსის, რუსთაველის პრემიის ლაურეატის, რევაზ მიშველაცის შემოქმედება კარგანანია მსოფლიო ლიტერატურის ორგანულ ნაწილად იქცა.

„საქართველოს მაცნე“ გამოსცემს პროზის დიდოსტატის რევაზ მიშველაცის ჩვეულ თხზულებათა ოცდახუთტომეულს.

მკითხველი ამ ტომების წაკითხვისას ადვილად დარწმუნდება, რომ მწერლის უანრულად უაღრესად მდიდარ ნაწერებში ჩანს არა მარტო საქართველოს პრობლემები, არამედ ქართული სარკმლიდან დანახული მსოფლიოც.

2013

დრამატურგია

ტომი

XVI

გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“

ჩ ი ტ-კ ო რ ე ს პ ო ნ დ ე ნ ტ ი:

– ძვირფასო მაყურებლებო,

ესე ამბავი ძველია.

მაღალი ციხის კლიტულში

ახლაც ზის ნუნკი მელია.

ჰოდა, გახსოვდეთ მართალი

სიტყვა ხმალივით მჭრელია;

„ბოროტსა სძლია კეთილმან

არსება მისი გრძელია!“

(ფარდა)

თბილისი
1997, აგვისტო

ს რ ე მ ლ ი

ერთმოქმედებიანი პიესა

მოქმედი პირნი:

დანიელ მოშიაშვილი
საბა ხარაბაძე

(დარბაზში და სცენაზე სინათლე ერთდროულად ქრება. გაისმის სევდიანი რეჟიმი. სცენაზე აქა-იქ ბუუტავს შორეული სინათლე, უვერტიურა მთავრდება. გაისმის დიქტორის ხმა).

დიქტორი (იგივე საბა ხარაბაძე) – ოცდაექვსი საუკუნის წინათ შენ სამშობლო დაკარგე. ნაცემი, კერამოშლილი გამოჰყევ გუმანს, უდაბნოს ცხელ სუნთქვას გამოაღწიე და კავკასიის მთების ძირში მიპოვე მე – ქართველი კაცი. იცის შენმა და ჩემმა ღმერთმა რარიგ შეგიფარე და ლუკმა გინილადე. მერე... დიდი ხნის მერე ისევ მოგიხმო იერუსალიმის ზარებმა და დაბრუნდი შენს ქვეყანაში – წმინდა მიწაზე.

ახლა მე ვარ მძიმე დღეში. თუ ხელი არ გამოვიღე, იქნებ ახლა მე დავკარგო სამშობლო, როგორც შენ ოცდაექვსი საუკუნის წინათ... და აი, წამოვსულვარ შენს საძებნელად, ვინძლო გიპოვო და სულის საღბუნი გთხოვო!

(საბა ხარაბაძე, ქართული სახე-ტალავრის მქონე, მოგზაურულად გამონყობილი შემოდის სცენაზე. სცენა ნათდება. საბა სცენის სხვადსხვა კუთხეში ჩერდება).

ს ა ბ ა – ისხაკ! (დაღონებული) – არ არის.

– მოშე! (დაღონებული) – არ არის.

– ისინკა! (დაღონებული) – არ არის.

– სარა! (დაღონებული) – არ არის.

გერშონ! (დაღონებული) – არ არის.

(მუსიკა ნელ-ნელა ყუჩდება, საბა ავანსცენაზე გამოდის და მაყურებელს ჩასძახებს):

– დანიელ!
დ ა ნ ი ე ლ ი (მაყურებელთა დარბაზიდან) – აქ ვარ, დაგენაცვ-
ლე!

დარბაზს გამოივლის და სცენაზე ავარდება. ძველი მეგობრები
ერთმანეთს ეხვევიან. მოისმის ძველი ებრაულ-ქუთაისური სიმღერა.

დანიელა შეშა!
დანიელა წყალი!
დანიელა ცოცხალს მომისწარი.
დანიელა წყალი!
დანიელა შეშა
დანიელა რა ჯანდაბამ გაგაშეშა!

(ამ სიმღერაზე საბა და დანიელა სიცილ-ლიმილით ცეკვავენ
ებრაულ ცეკვას. მერე დაცხრებიან და სკამებზე ჩაიმუხლებენ).

დ ა ნ ი ე ლ – მე ვთქვი, საბა არი ესი? შამევიხედე, დავაკვირ-
დი... მე ვთქვი, საბა არ არი. მერე, ხმა რო გევიგონე,
მოვტრიალდი ისთეველე. მე ვთქვი, საბა არის ესი?!
დავჯდები, დავაკვირდები პატარახანს-თქვა. მერე
ჩემი სახელი რო ახსენე, სული შამიგუბდა, მამისულ
გეფიცები.

ს ა ბ ა – მე შენ ტელ-ავივში მეგულეობდი.

დ ა ნ ი ე ლ – აქანა ვარ, აშკელონში.

ს ა ბ ა – ა... ჩემო დანიელ ქე ხარ ძველებურად, ყოჩაღად,
არ შეცვლილხარ.

დ ა ნ ი ე ლ – გავსუქდი ცოტა. ახლა ჩემ თავ დავეძებ? მე-
შინია არ გადევრიო სიხარულით. აღარ მეგონა, თუ
გნახავდი. თინა დეიდა რავა არი. აქვსენტი ბიძიას
ამბავი მითხარი. ტასომ გაათხოვა გოგუები?!

ს ა ბ ა – იმგენს რა გაათხოვებდა. ვართ ასე... ერთნაირად...

დ ა ნ ი ე ლ – ვაიმე! რა კაი დღე გამითენდა! ი ჩვენი ბოვ-
შობის სუნი გაქვს, ბიჭო. აგერ მაქ ცრემლი ყელში

მონოლილი, მეშინია გული არ გამისკდეს. – მითხარი,
მითხარი ყველაფერი...

ს ა ბ ა – თქვენ რას შობით აქეთ, რავა ხართ?

დ ა ნ ი ე ლ – რო გითხრა, ძალიან კარგად ვართ-თქვა, დაი-
ჯერებ?! რა ვთქვა ახლა... მაგალითად, სახლს რო
იყიდი, ახალ სახლს კაცი, რავარი დიდი და ლამაზიც
უნდა იყოს, მაინც იმ შენი ძველი სახლისკენ გაგიბრის
თვალი. იგი გენატრება. იქანა გინდა ყოფნა, სადაც
დეიბადე და ფეხი აიდგი, მამა ნუ წამიწყდება, ასე
არი... რა ვთქვა, კიდევ... აი, ყვავილი რო გადარგო
ერთი ადგილიდან მეორეზე. ან გეიხარებს, დაგენაცვ-
ლე, ან არა. რატომ თუ იცი? ეგება ფესვი დოუზიანე
ამოღების დროს, ეგება იმ მიწას ვერ მოარგო ფესვე-
ბი. ან წყალი შეაკლდა. რას გოუგებ. ასე ვართ ჩვენც
აქანა. ჩვენი ფესვი იქ არი და მგონი, ჩვენი გულიც იქ
არი... (ბოლო სიტყვებს ხაზგასმული სევდიანობით ამბობს).

ს ა ბ ა – ახლა, თუ ძმა ხარ, გულის აჩუყება აღარ გვინდა!
ხომ ვართ ვაჟკაცები.

დ ა ნ ი ე ლ ა – ვართ, აბა არა?! (ცრემლს იმშრალებს).

ს ა ბ ა – რალაც იმნაირი გაიხსენე, იქ რომ ყვებოდი და გვხო-
ცავდი სიცილით.

დ ა ნ ი ე ლ – რა მოვყვე, ყველაფერი დამავიწყდა.

ს ა ბ ა – თუნდაც აი... ის... მოსკოვში რო იყავი.

დ ა ნ ი ე ლ (იციინის) – რამ გაგახსენა... კი ბატონო... ოღონდ
შენ გესიამოვნოს და თავზე ვედრა წყალ არ დევისხამ?

(დანიელი დგება. გაისმის სიმღერა „ეჰ, რაზ, იშჩო რაზ, იშჩო
მნოგო, მნოგო რაზ...“ დანიელი წინ გამოდის და იწყებს. საბა ყუ-
რადლებით უსმენს და შიგა და შიგ ომახიანად იციინის).

დ ა ნ ი ე ლ – „ეი, პარენ, სოობრაზიმ ნა ტრაიხ!“ მომესმა
გიორგობისთვის ერთ სუსხიან დილით უნივერმაგ-
ისკენ თავჩაქინდრულად, გამალეებით მიმავალს.
შევჩერდი.

ჩემ წინ ორი ასევე ჩემსავით ხელჩანთიანი და ინტელიგენტურად ჩაცმული, მოსასხამიან-შლაპოსანი კაცი დგას.

ჩემი შეტყობით ოცდაათისანი ჯერ არ არიან და არც ბევრი არაფერი უკლიათ. ეს მომართვა პირველად გავიგონე-მეთქი, რომ გითხრათ, არ ვიქნები მართალი. მოსკოვში ბარე ერთი თვის ჩამოსული ვიყავი და გასტრონომთან გავლისას ხშირად მესმოდა. ისიც ვიცოდი, რას ნიშნავდა, მაგრამ აქამდე თუ „სპასიბო, ნეკოგდა-თი“ ვიმორებდი, იმ დღეს, რატომღაც შევჩერდი.

ხელში საგულდაგულოდ დაკეცილი მანეთიანები ეჭირათ და „უფროსი ძმები“ ერთდროულად მთხოვდნენ სამი მანეთი დამედო და საზიაროდ ნაყიდი ბოთლი არაყი ერთად დაგველია.

უჩვეულო ჟინმა შემიპყრო. მოდი, ერთხელ მაინც არ გავანბილებ ამ სერიოზულ ახალგაზრდებს. დავყვები მათს ნებას. სამი მანეთი გინდ იქეთ იყოს, გინდ აქეთ, ასორმოცდაათი გრამიც ვერაფერს მიზამს, ცოტას შევხურდები-მეთქი.

ამოვიღე სამმანეთიანი და გავუნოდე.

„ჟდი ზდეს!“ დამიგდეს და საქმიანი სახე-ნაბიჯით გაუჩინარდნენ გასტრონომის მბრუნავ, ცხლად-მქშინავ კარებში.

ვდგავარ, ველოდები. ფეხს ფეხზე ვაბაკუნებ. ასე იქცევა ყველა გარეთ მცდელი. რუსული ყინვა, გინდა არ გინდა, აგაცეკვებს.

მალე გამოჩნდნენ.

ძირს დაშვებულ ჩანთებზე, ყურებამდე ჩამოფხატულ შლიაპებზე და ბოლო ღილებამდე შეკრულ მოსასხამებზე ვიცანი.

დაბალს მკერდთან მარცხენა ხელი აქვს გამობურ-ცულ ადგილას არყის ბოთლზე მიჭერილი.

გვერდით ჩამიარეს და არც კი შემომხედეს.

მათი ეს, ცოტა არ იყოს, უცნაური საქციელი, კონსპირაციას მივანერე. ალბათ, არ უნდათ, მე, ებრაელ კაცს სახელი გამიტეხონ-მეთქი.

მივყევი.

ოციოდე ნაბიჯი რომ გადადგეს, მოიხედეს და რაკი დარწმუნდნენ, მოგვევებო, ფეხს აუჩქარეს. კიდევ ერთხელ მოიხედეს და სირბილზე გადავიდნენ.

– ეი! ეი! რებიატა, პადაჟდიტე! – მივდევი, მივძახი.

შენც არ მომიკვდე, უკანალზე ქუსლებს ირტყამენ, ისე სწრაფად გარბიან. ყველაფერი გასაგებია. ჩემი გაცურება-მოტეხვა გადანყვიტეს. შემატყვევს, რომ ამ საქმეში ხამი ვარ და სამი მანეთი ამანაპნეს, არაყს კი არ მიწილადებენ.

სიბრაზისაგან ყურები ამენვა.

მე თქვენ გიჩვენებთ-მეთქი, გულში ვამბობ, როგორ უნდა ქუთაისელი ებრაელის მოტყუება და აბუჩად აგდება. საფლავის კარამდე ჩაგსდევთ, ჩემს წილ არაყს არ შეგარჩენთ, თუ კაცი ვარ-მეთქი. არაყზე კი არ მწყდება გული, არაყი ნაულია ცეცხლს, მე იმაზე ვბრაზობ, რა რქიანი მნახეს ამნაირი.

სირბილში ერთმა მეორეს შლიაპაც მოხადა და ჩანთაც გამოართვა. არყის ბოთლიანი წინ გარბის ბოთლზე ხელმიჭერილი. უბოთლო უკან მისდევს. ორი ჩანთა ერთად ამოუილლიავენია, შლაპაზე შლაპა ჩამოუშვია და თავზე ხელით ამაგრებს. მიხტუნავს კენგურუსავით, უკანმოუხედავად. რალა მე და რალა ბუზი, თითქოსდა, ჩემი სამმანეთიანი არც იდოს იმ არაყში.

სადარბაზოში შეცვივდნენ და კარი მოიჯახუნეს.

მივვარდი, ვაკაკუნებ, ვაჯანჯალარებ ხის კარებს, ლამის შევანგრიო. – ატკროიტე! – ვყვირი – ატკროიტე, ია ვამ გავარიუ, ატკროიტე სიჩასჟე!

გაგიგონია?

მივაყურადე. ლიკლიკით ჩადის ჩემი არაყი ჭიქაში. მომეყურა თუ ნამდვილად ასე იყო. ამას ჩემი გაცოფებისთვის მნიშვნელობა არა აქვს.

დავაჭირე თითები ღილაკებს. ერთბაშად ახმაურდა მთელი სახლი:

– ვამ კტო?

– კავო ხატიტე?

– ვი კუდა?

– კტო ვი?

– სლუშაიუ!

– ატვეჩაიტე ჟე!

– ატკროიტე, ია ვაშ დრუგ, ნედავნო პრეხალ-მეთეი, მაგრამ ახლა ახალი ტალღა წამოვიდა სართულებიდან „ვინ ხარ“, „ვის დაეკარგე“, „ვისთან ჩამოხვედი“, „მოშორდი მაქაურობას, თორემ მილიციას დავუძახებთო“.

მილიციის გაგონებაზე ფრთები შემესხა.

მთელი ძალით დავაბრახუნე და ჭუჭრუტანას ჩავბლავლე:

– ატკროიტე სიჩასჟე, ა ტო, მილიციუ პაზავუ!

გაჭრა.

კარი გაიღო. ღრიჭოში ხელი გამოჩნდა. არაყი ნახევარზე ცოტა მეტი ასხია.

– ნა, პეი! ზარაზა!

ჭიქა გამოვართვი, სულმოუთქმელად გადავკარ. დავუბრუნე და კარებს მოვშორდი.

ჩემი თავმოყვარეობა გადარჩენილია. თავისი ხომ მაინც არ გავატანინე. ხომ ვერ დაიტრაბახებენ, სამი მანეთი შევანერეთო.

მოვდივარ უკან გახარებული, გალალეებული, თავანუელი.

გასტრონომთან ორი შლაპოსან-ჩანთოსანი ახალგაზრდა კაცი დგას.

დაბალს მკერდზე აქვს პლაშის შიგნით არაყი ჩაბლუჯული.

დამინახეს და მაშინვე მომცვივდნენ.

– ვოტ ჩუდაკ, გდე ტი? ცელი ჩას ისშემ!

ისინი არიან ნამდვილად, ვისაც სამი მანეთი მივეცი.

თურმე ნელან სხვა რუსებს გამოვკიდებივარ.

რას ვემართლებოდი, უკან რომ მივსდევდი და, თუ არ დამალევიებთ, მილიციას დავუძახებ-მეთეი, რომ ვემუქრებოდი!

არ ყოფილან გამგებიანი ბიჭები?

საკუთარი არაყი მიწილადეს.

არ მინდა, ბიჭებო, თქვენ დალიეთ, რალაც ვერა ვარ კარგად-მეთეი, სიცილს ძლივს ვიკავებ. ტი ჩტოვო, პირის შლა ვის გაუგია, ასეთ საქმეშიო, ახლა შენი სამი მანეთი სადღა ვიშოვოთო, შენუხდნენ.

არ მინდა, ბიჭებო, სამი მანეთი, ღმერთმა შეგარგოთ, ალალი იყოს თქვენზე-მეთეი. ხელი ჩამოვართვი ორივეს და წამოვედი.

„– ვოტ ჩუდაკ“ – მომესმა.

მოვიხედე, დგანან და შემომცქერიან.

ს ა ბ ა (სიცილისგან მოგვრილ ცრემლებს ინმენდს) – შენ გაგახარა ღმერთმა, რაც მე მაგ ამბავზე ვიციინი ხოლმე, რომ გამახსენდება, მოყოლაც რო გემრიელი იცი...

დ ა ნ ი ე ლ – შენი ამბავი მითხარი თუ ღმერთი გწამს. აქანა ქართულ გაზეთებ ვერ ვღებულობთ. ქეც რომ წვეიკითხო, გაზეთში ვინ დაგინერს მართალს. რა ქენით, უშველა ქვეყანას ახალმა მთავრობამ?

ს ა ბ ა – შენც არ მომიკვდე. დედაბერი რო უღელს გადააგდებს

და კურდღელს მოკლავს ისე ერთი, შემთხვევით გამოსული საქმეც რო გამორეოდათ რამე, ფიცში ჩასაყოლებლად, რა გვიჭირდა.

დ ა ნ ი ე ლ – ხალხი? ხალხი რას ამბობს?

ს ა ბ ა – უნაპირო ტყუილებმა ხალხი ისე დააგლახავა, რო თავის ამწევი და ხმის ამომღები არავინ დარჩა, თავჩაქინდრულები, ნაზამთრალი ნახირივით ძლივს მივცობით ერთმანეთს კვალში.

კომუნისტების დრო ხომ გახსოვს, იმაზე უფრო დაცვედნებული და დადედლებულია ახლა ხალხი.

სხვისი ხელით ნარის გლეჯა უნდა ყველას.

იმედი აქვთ, იმედი დაკარგული და იმედის დაკარგვა, ხომ იცი, რავარია.

(დგება, გაისმის მეგრული მელოდია „სი ქოული ბატა“, საბა გამოდის, ავანსცენაზე).

ს ა ბ ა – ამასწინათ ერთ სუფრაზე მოვხვდი. იმდენი ინუნუნეს პოლიტიკაზე და იმდენი იძახეს ყასიდად, მეტის მოთმენა არ შეიძლებაო, რომ ხუმრობის ხასიათზე დავდექი და უბის წიგნაკი ამოვიღე:

„მოდით, არსებული ხელისუფლების დასამხობად იატაკქვეშა ორგანიზაცია „ერის ხსნა“ ჩამოვაყალიბოთ-მეთქი“.

„ოლონდაც! ოლონდაც, ჩინებული აზრია. დღეს ჩვენს ქვეყანას მხოლოდ „ერის ხსნით“ თუ ვუშველითო“, სახეანთებულნი დათანხმდნენ ჩემს წინადადებას.

ჩემმა უწყინარმა ხუმრობამ მევე შემაკრთო, მაგრამ ცოტას შევყვები-მეთქი და უკან არ დავიხიე.

– ვისაც სურვილი გაქვთ, ბატონებო, განვერიანდით „ერის ხსნაში“. ანუ, მოკლედ რომ გითხრათ, გვარსახელი და ტელეფონი ჩამაწერინეთ.

ქალები განზე გადგნენ – სროლა არ ვიცითო. ვეტ-

ერან მოკრივეთა ნაკრების მწვრთნელმა სოსო ბუხაიძემ თავი შეიკავა, რომ რამე მოხდეს, ადვილად გამომტეხავენ, ვიცი ჩემი თავის ამბავი. უნებისყოფო კაცი ვარ და თქვენთვისვე აჯობებს, გარეთ დავრჩეო. ყოფილმა პარლამენტარმა კვესელავამ, მადლობელი ვარ ნდობისთვის, მაგრამ უკვე ვარ განვერიანებული სამ საიდუმლო პარტიაში და ერთ უკანონო შეიარაღებულ ფორმირებაშიო.

სანამ სუფრას მცირე ფოქსტროტმესვენების შემდეგ ხელმეორედ მივუსხდებოდი, ჩემი უბის წიგნაკი ახალი იატაკქვეშა ორგანიზაციის „ერის ხსნის“ ხუთი მოქმედი წევრით გამდიდრდა: მე, ნოტარიუსი ბახვა სულაკაძე, სენაკის ომის ინვალიდი ტოტო მაქაცარია, ყოფილი მეტყევე ჯანიკო ნასყიდაშვილი და დამწყები მენეჯმენტი ვიტალი სირბილაძე.

„ერის ხსნის“ დაკომპლექტება დავამთავრე და ლხინიც ჩაკვდა.

დროდადრო გავხედავდი „ერის ხსნის“ თავდადებულ წევრებს. ჩემს „საიდუმლო თანამებრძოლებს“ დანა პირს არ უხსნიდათ. ისხდნენ სახეზე ურვაშეყინულნი, პირგამეხებულნი, ფერგაცრეცილები.

ვერ გავუძელ მათ საცოდავობას, თამადას ბოდიში მოვუხადე და აივანზე გავედი.

ნოტარიუსი ბახვა სულაკაძე ფეხდაფეხ გამომყვა.

– ბატონო რომან, არ გენყინოთ კია და უარი უნდა გითხრათ.

– რაზე ბატონო?

– „ერის ხსნის“ წევრობაზე. დავფიქრდი და არ მირჩია გუმანმა. თანაც ჩემთვის არ შეიძლება წევრობა. მოგესხენებათ, ნოტარიუსი ვარ. ცუდად გაიგებენ.

– ნება თქვენია, – მშვიდად მივუგე – ოლონდ ერთი პირობა უნდა მომცეთ.

– ბრძანეთ.
– ამ ორგანიზაციაზე კრინტი არავისთან დაძრათ.
– შეურაცხყოფას მაყენებთ, ბატონო რომან. შეგე-
ძლოთ არ გაგეფრთხილებინეთ. რას ჰქვია, კრინტი
დავძრა. გუშინდელი ლლაპი კი არ ვარ. მშვიდად იყა-
ვით, შუაზე რომ გამხერხონ, ჩემგან ვერაფერს ვერ
გაიგებენ.

– ასეც ვიცოდი, – გავუღიმე – ჭეშმარიტი პატრი-
ოტი ყოფილხართ.

ხელი ჩამომართვა და ფრთაშესხმული გამშორდა,
ხუმრობა საქმე ხომ არ არის, ასე იოლად დააღწია
თავი იატაკქვეშა ორგანიზაციის ნევრობას.

ხელის გადასაბანად აბაზანაში შესულს ტოტო
მაქაცარია ფეხდაფეხ შემომყვა.

– ნელან ვერ გითხარი, პატივცემულო. ხალხში
ვერ გეტყობდი ყველაფერს. მე ჩემი მჭირს, პატივცე-
მულო, გვარიანად მიბრაგუნეს ფერდებში. ჩატეხილი
მაქვს ორი ნეკნი და ჭაჭები ჩამოვარდნაზე მაქვს
ნამდვილად. მე არაფერში გამოგადგებით მაინც და
ტყვილად რად გინდა, კაცად გეთვლებოდე სიაში.
ნამშალე მაქ და თუ რამე შევძელი. მე თვითონ, ჩე-
მით გავაკეთებ, რაც გასაკეთებელია.

– წაგშლი, მაგრამ მერე სანანებლად არ დაგრჩეს.

– ნამშალე და თუ ვინანებ, ნანანები იქნება და ის
იქნება. ჯანმრთელობა არ მინყობს ხელს, თვარა ვინ
მამაძალი დაზოგავს თავს. კარგად იყავი. ნამშალე,
არ დაგავინყდეს, არ დამღუპო!

– კარგად, კარგად. ფიქრი ნუ გაქვს, წაგშლი.

თავი მოიკლა და ჩემზე ადრე არ გავიდა აბაზანი-
დან.

ჯანიკო ნასყიდაშვილმა სკამი ჩემს სკამთან მოა-
ჩოჩა.

– მაშ, „ერის ხსნა“, არა?

– დიახ, დიდი საქმეა. მიხარია, რომ ერთად ვი-
ბრძოლებთ, – რამდენადაც შევძელი დამაჯერებლად
შევიდუმალლიმილე.

– გაგიხაროიან, ბრძოლა კარგი რამ იყოს, მაგრამა.
– ჰო?

– ყური მოსწიე.

მივწიე. ისეთი რამ მითხრა, რომ „ერის ხსნის“ წევ-
რობა მართლაც გაუჭირდებოდა.

– მართლა?

– მაშ, კაცო. ვიტანჯები პირდაპირ. აი, ახლაც
ძლივსლა ვზივარ სკამზედა.

– გავითვალისწინებთ, ძალიან არ დაგტვირთავთ,
ცეცხლის ხაზზე არ გაგიყვანთ, მხოლოდ სანგრის
მთხრელად გამოგიყენებთ.

– რა სანგარი, რი სანგარი, სიყრმეს გეფიცები,
სანგრითხრა კი არა ყურძნი კრეფა ვერ შამიძლიან.

– რა ვქნათ, აბა?

– სიიდან უნდა ამამილოთ.

– იქნებ გემკურნალათ...

– თუ მოვრჩი, აქ არა ვართ, კაცო, განა გამქცე-
ები ვართ. ერთი სიტყვით, ახლა ამომილეთ და მერმე
ვინ იცის, მარტო მე კი არა, იქნებ ჩემი ორი ძმაც
გვერდით ამაგიყენოთ.

– წაგშლი, ოლონდ...

– ყველაფერი გასაგებია. აქ არა ვართ, მაღარიჩი
ჩემზეა.

დამწყები მენეჯმენტი ვიტალი სირბილაძე შინ
მიმავალს დამეწია. მეო, ბელგიაში გადავდივარ
საცხოვრებლად, მაღლობელი ვარ ნდობისათვის, მა-
გრამ უნდა გაგანზილოთ, „ერის ხსნაში“ მონაწილეო-
ბას ვერ მივიღებო.

იქნებ იარაღით დაგვეხმარო-მეთქი.

ვერ მოგატყუებთო. მეო, პატროსანი მენეჯმენტი ვარო. იარაღთან საქმე არ მქონიაო.

მაშ, გვტოვებ-მეთქი?

არა მარტო მე გტოვებთ, არც თქვენ გირჩევთ საიდუმლო ორგანიზაციის წევრობასო, არ ღირს დღეს ასეთი რამეები. მაინც ვერაფერს მიაღწევთ და ცხოვრებას კი აიწუნავთო.

მონყალეო ხელმწიფეო, თქვენი საქმეებისა თქვენ იცით, მაგრამ მე ჩემი გზა მაქვს და ფრიად მაღლობელი დაგრჩებით, თუ რჩევა-დარიგებისაგან გამათავისუფლებ-მეთქი.

მწუხრი მშვიდობისა ვუსურვე და ნაბიჯს ავუჩქარე.

...ასეთი საქართველო გვაქვს დღეს, ჩემო დანიელ.

დ ა ნ ი ე ლ – მდა... ვერ გქონიათ მთლად კარგად საქმე.

ს ა ბ ა – თუ იცი, რამხელა იყო საქართველო დავით აღმაშენებლის დროს.

დ ა ნ ი ე ლ – ვერ გეტყვი, მარა ის კი ვიცი, რო ჩვენ, ებრაელები, დავით აღმაშენებლის დროს უკვე ვცხოვრობდით საქართველოში.

ს ა ბ ა – დავით აღმაშენებელს კი არა, თქვენ ქრისტესაც დახვდით საქართველოში. სამშობლოს დაკარგვით თქვენ, ებრაელებს ვინ გაგაკვირვებთ, მარა დავითის დროს ჩვენ 300 000 კვადრატული კილომეტრი გვეჭირა. ახლა საქართველოს ტერიტორია მხოლოდ 45 ათასია.

დ ა ნ ი ე ლ – 300-დან 45-მდე? მეცოდებით, ჩემმა მზემ. რას ვიზამთ. თავს ზევით ძალა არაა. ერთი ხვალ-ზეგ ლაზაში ჩაგიყვან და ნახე, დაგენაცვლე, რას შობიენ 12-14 წლის ბიჭები. ქვებ ისვრიან და ტანკებ უვარდებიან. არაფაგს არ შეარჩენენ მტკაველ ისრაელის მიწას.

ს ა ბ ა – ჩვენთან სინყნარეა, ჩემო დანიელ. მოლაპარაკებით გვინდა წართმეული მიწის დაბრუნება.

დ ა ნ ი ე ლ – მოლაპარაკებით ვინ რას მოგცემს, თოფით წართმეულს ლაილაით დაგიბრუნებს გადამთიელი?

ს ა ბ ა – მეც მანდა ვარ, დანიელ. ვყვირი: რაცხა ვქნათ-მეთქი, მარა ვინ გისმენს.

(ორივენი ჩაფიქრდნენ, კულისებიდან „სალამი ჩიტუნებსო“ მღერიან).

დ ა ნ ი ე ლ – არ შეგეშინდეს, დაგენაცვლე. ქართველი და გულის გატეხვა? იმ წითელ დროს მაინც ყველაფერი სჯობია. არ გახსოვს, ერცახე ხუმრობის გულიზა რო აციმბირებდენ კაცს?

ს ა ბ ა (ჩაიცინა) – რა გამახსენდა, იცი? ჟირაფის გამყიდველობა რო დეიბრალე და რო დაგიჭირეს.

დ ა ნ ი ე ლ (იცინის) – აბა, სად მყავდა ჟირაფი...

(ავანსცენაზე გამოდის და ჰყვება).

დ ა ნ ი ე ლ – ეს ამ ოცდახუთი წლის წინათ იყო. ცოლი უნივერმაღში შევიდა. მე გარეთ ველოდები. თავი რითი გავირთო-მეთქი და ამნაირი ხუმრობა მოვიფიქრე: არც ვაციე, არც ვაცხელე და გვერდით მდგომ, თეთრბერეტიან, ყელშეხვეულ კაცს სტვენა შევანყვეტინე: – ჟირაფს ხომ არ იყიდით?

თითქოს ჩემგან ამ შეკითხვას ელოდაო, შემომხედა, მრავალმნიშვნელოვნად დამაკვირდა, ამოიოხრა და მტკიცე გადანყვეტილებით მიპასუხა:

– არა, გმადლობთ.

არ უნდა და არ უნდა. რაც არ უნდა, ღმერთმა ნუ მისცეს. ხომ არ დავაძალებ. ჯიბეში ხელები ჩავიწყე და აფიშასთან მდგარ ღილისთვალეობა, ღაბაბიან მაშაკაცს ავუარ-ჩავუარე. ყურადღება რომ არ მომაქ-

ცია, პროფილით დავუდექი და ვითომ აფიშას ვკითხულობდი, შეთქმულის ხმით ვაუწყე.

– საქმე მაქვს თქვენთან.

არც შემობრუნებულა. ჩანს, კონსპირაციული საუბრის ელემენტარულ ხერხებს მშვენივრად ფლობს. ჩემდა გასაოცრად, გაზეთი გამალა. სახეზე აიფარა და მოჩვენებითი სიმშვიდით მომიგო.

– გისმენთ.

– ჟირაფს ვყიდი.

გაზეთმა ერთხელ კიდევ გაიშრიალა.

– როგორ ჟირაფს?

– კარგს, ცოცხალს. მე თვითონ ჩამოვიყვანე აფრიკიდან. შვილივით გავზარდე. ფული დამჭირდა, თორემ არ შეველეოდი, – ტყვიამფრქვევივით მივაყარე.

გაზეთი დაკეცა, უბეში ამოიჩარა, შემომხედა და პასუხგაუცემლად გამშორდა. ჩქარი ნაბიჯით მიმავალმა ერთხელ კიდევ მოიხედა და ქურა გადაჭრა.

ათასი კითხვის ნიშნით უციმციმებდა თვალები.

ჩემ პირდაპირ, დეკორაციულ ფარანთან, სახელოებაკეცილი მოკლეშარვლიანი, წარბებამდე ქერათმებჩამოვარცხნილი, ანონილი კაცი დგას. ხელში პომიდვრით სავსე ცელოფანის პარკი უჭირავს. ხანდახან პომიდვორს ამოიღებს, ცხვირსახოცით ფრთხილად განმენდს, შუაზე გახლეჩს, ნახევარს ერთ ლუკმაზე ჩაიდებს პირში და მეორე ნახევარს სანამ შეჭამდეს, გულდასმით აკვირდება.

რომ გამისწორდა, მივესალმე და სულისმოთქმა არ ვაცალე.

– ჟირაფის შეძენას ხომ არ ისურვებდით?

როდი დაიბნა, გამიღიმა და ამხედ-დამხედა.

– ავსტრალიაში რომ ვცხოვრობდე და იშვიათი ცხოველების ანატომიის სპეციალისტი ვიყო, ჟირაფს კი არა, დინოზავრს ვიყიდდი.

– მე არ გეხუმრებით.

– მეც სერიოზულად მოგახსენებთ. ისეთ ვიწრო ბინაში ვცხოვრობ, მეცხრე სართულზე ჟირაფს კი არა, სიდედრს ძლივს ვინახავთ.

– იქნებ თქვენს ნაცნობს სურს ვინმეს? – არ მოვეშვი.

– არა მგონია.

– კარგად ბრძანდებოდეთ.

თავი დამიქნია და ჟირაფზე უფრო ნალდი საქმე, პომიდვრის ჭამა განაგრძო.

ტროლეიბუსის გაჩერებასთან, რკინის „სკამეიკაზე“ ჩათვლემილ, ჭილოფისქუდიან, ტყავისჩანთიან კაცთან მივედი, მხარზე ხელი დავადე, თვალი გავუსწორე და ჩავჩურჩულე:

– ჟირაფს ვყიდი.

პასუხს არ დაველოდე, ჩავიარე. წამოხტა და უნივერსალის ჩრდილში შემომსდია:

– რა ხნის არის?

– სამის. არაა დიდი ხნის. ჟირაფები ოცდაშვიდწელიწადს ცოცხლობენ.

– ვიცი, – ქუდი მოიხადა, კეფა მოიფხანა და ჩანთას ხელი შეუნაცვლა.

– რატომ შეეღიე?

– ვალი მაქვს, – თავი შევაცოდე.

– რას აფასებ? – საქმეზე გადავიდა.

– როგორც სხვები ჰყიდიან, იმის ნახევარ ფასად მოგცემ.

შენუხდა, მივდივარ, უკან მომყვება.

– ალბათ, რამე ნაკლი აქვს.

– არავითარი. სუფთა სისხლის ჟირაფია. გინდა? ამდენი არ მცალია.

– სად გეჩქარება?

– სხვა ქალაქში გადავდივარ და ნაყვანა არ შეიძლება, დღესვე უნდა დავიცვალო ხელი.

– რატომ არ შეიძლება ნაყვანა?

– თვითმფრინავში არ ეტევა, მატარებლით ცხოველების გადაყვანის ნებას არ იძლევიან.

– ძალიან მაღალია? – ქუდი მოიხადა და ცხვირთან გაიქნია.

შემეცოდა, შევჩერდი. აშკარად, ჩანს გარემოება არ უნყოფს ხელს, თორემ ჟირაფი ძალიან უნდა.

– ჩვეულებრივ ჟირაფზე ოცი სანტიმეტრით დაბალია. შენ მყიდველს არ ჰგეგხარ – უბოდიშოდ მივუგე.

თითქოს წყალი გადაესხაო, სწრაფად შებრუნდა და ბოდიშის მოხდით გამეცალა.

ნაყინის გამყიდველთან მივედი. ერთი „პლომბირი“ შევიძინე და ყოველშემთხვევისთვის ვკითხე:

– ჟირაფის მუშტარი ხომ არ გეგულება?

ჩოფურა, ჟღალთვალებიანი, წითური გამყიდველი კეთროვანივით შემომაჩერდა, მაგრამ სწრაფადვე მოეგო გონს.

– ახლა, ამ წუთში იკითხა ვიღაცამ, ჟირაფს ხომ არავინ ჰყიდისო. მგონი სკვერისკენ გაიქცა. დაენიე, მორიგდებით, უეჭველი მყიდველია, – მაღლობა მოვახსენე, სკვერისკენ, რასაკვირველია, არ გავქცეულვარ.

ჩემკენ კალანჩხიანი, შავუღვაშა, ორმოციოდე წლის სვირინგით მკლავდამშვენებული კაცი მოაბიჯებს. კალანჩხიდან ინდაურს ამოუყვია თავი და მშვიდად ათვალიერებს სიცხისგან შეჭმულ ქალაქს.

– ჟირაფს ხომ არ იყიდი? – ხელის განვდენაზე რომ მომიახლოვდა, ვკითხე.

შეჩერდა. კალანჩხა მკლავზე ჩამოიკიდა.

– ჟირაფს გააჩნია.

– კარგი რამეა, მოგეწონება, – ლამის მუდარით მივუგე.

– რას ჭამს? – მკითხა.

ცოტა არ იყოს, დავიბენი. დასწყევლოს ღმერთმა, მართლა და მართლა, რას მიირთმევს ჟირაფი?

– ყველაფერს, ვედროში უნდა დაულობო და ყველაფერს ჭამს, – აშკარად შემატყო, რომ სიტყვებს ჰაერში ვიჭერდი.

– ყველაფერს რომ ჭამს, ისეთ ჟირაფს მე სახლში ვერ შევიყვან, – გადანყვეტილად მითხრა და გზა განაგრძო.

გაზეთის ჯიხურს ჩამოყრდნობილი, მოტოციკლეტისკასკიანი, დაბალი კაცი ამოვიღე ნიშანში, მაგრამ იქამდე მისვლა არ დამცალდა. თითქოს მიწიდან ამოძვრაო, სატინის კიტელიანი თერთყირმიზა ბიჭი დამიდგა წინ. საბუთი მიჩვენა, სერჟანტი გახლავართო, გამაცნო თავი და გაყოლა მიბრძანა.

მილიციის ოპერატიულ მანქანას რომ მივუახლოვდით, მოვიხედე და უნივერსალიდან გამოსული ცოლის გაოცებულ თვალებს ნავანყდი.

– ტაქსით წამოდი, – სერჟანტს, რომელიც ხელის შეშველებას აპირებდა, მივუბრუნდი, – საით მივდივართ?

– მეორეში, – უგემურად მიპასუხა.

– მეორეში! – გავძახე ცოლს, – ტაქსით მოდი. გაარკვევენ ახლავე ყველაფერს და გამომიშვებენ!

ცოლმა თავი დამიქნია და ჩქარი ნაბიჯით მოგვიახლოვდა, მაგრამ ამასობაში მსუბუქი მუჯღუგუნვი ვიგრძენი და უფანჯრო კაბინაში ამოვყავი თავი.

ისე, ჩვენ შორის დარჩეს და, მართლაც რომ მყოლოდა ჟირაფი, რატომ არ უნდა ჰქონოდა პატიოსან ქართველ ებრაელს მისი გაყიდვის უფლება?

ს ა ბ ა (იცინის) – მერე? გამოგიშვებს?

დ ა ნ ი ე ლ – სამი დღე მაყურყუტეს მილიციაში. გამჩხრიკეს დედაბუდიან ნათესავეებიანად.

ს ა ბ ა (იციანის) – მართლა ჟირაფს ეძებდნენ?

დ ა ნ ი ე ლ – ეძებდნენ და მერე როგორ. ნამეტანი გული დაწყდა მილიციას, როცა დარწმუნდა, რომ ჟირაფის ამბავი ხუმრობა იყო. ახლა ამაზე უნდოდათ საქმის შედგენა. რა გეხუმრება, რას აცდენ სოციალისტური შრომით გადაღლილ ხალხს ამ შენი უნიჭო ხუმრობითო.

ს ა ბ ა – სხვების არ ვიცი, ჩემო დანიელ, და მე ნამეტანი მაკლიხართ. ბაზარში შევიხედავ – არ არი ებრაელი კაცი, ატელიეში შევიხედავ – არ ჩანს, მაღაზიაში შევიხედავ – აღარა ხართ. არა და... გულახდილად გეტყვი, რალაცნაირად... უხდებოდით ქალაქს.

დ ა ნ ი ე ლ – რა ვიცი... ებრაელი კაცი სიტყვას თუ მოგცემდა, პირს არ გიშლიდა. მოტყუებით სულ არ გატყუებდა-მეთქი, არ გეტყვი, დაგენაცვლე, მარა უნამუსოდ არ მოგატყუებდა. არ გადაგაგდებდა. მერე... ჩვენე რალაცნაირათ, ერთმანეთ ვავსებდით... ვანონასნორებდით... ასე არ იყო?

ს ა ბ ა – მოდი ერთი, დანიელ, თუ შევძელით, გავიხსენოთ – ებრაელი კაცი ქუთაისში.

დ ა ნ ი ე ლ – კი ბატონო, შენ მყიდველი იყავი, მე ნოქარი ვიქნები. ჯერ ქართველი ნოქარი ვიქნები... მერე ებრაელი ნოქარი. ჰა... მოდი აბა... ე სკამი აქანა დავდგათ... შენ შამოდიხარ მაღაზიაში. მაღაზიას ვითომ „ათასი წვრილმანი ჰქვია...“

(მოისმის ქუთაისური სიმღერა არღანზე... სიმღერა რომ ჩამთავრდება, მაღაზიაში შემოდის მოხუცი პენსიონერი – საბა. საბას წვიმისაგან პიჯაკის მხრები დასველებია და ცხვირსახოცით იმშრალეებს. მკერდზე მედალი – „კავკასიის დაცვისათვის“ უბრწყინავს).

ს ა ბ ა – ბამბა მინდოდა ერთი კილო.

დ ა ნ ი ე ლ – რაი? (დანიელი ჯერ ქართველი ნოქარია. იგი უხალისოდ, მკლავჩახვეული აჰყურებს – მოსულს).

ს ა ბ ა – ბამბა.

დ ა ნ ი ე ლ – სად ხედავ ბამბას?

ს ა ბ ა – სად ვხედავ და სიზმარში, ასე გამთენიის ხანს იცის დასიზმრება. ღამეგაშვებით.

დ ა ნ ი ე ლ – არაა ბამბა, მორჩა და გათავდა!

ს ა ბ ა – აბა, რაის „ათასი წვრილმანი“ ხართ?! – (მედლის კავალერი არ ხუმრობს).

დ ა ნ ი ე ლ – ახლა შენი ბამბის გულიზა „ცხრაას წვრილმანს“ ვერ დავირქმევთ.

ს ა ბ ა – კაცო, მე სახუმაროდ არ მცალია. შენს ბავშვებს ეხუმრე სახლში, მე გეკითხები, რაის „ათასი წვრილმანი“ ხართ, აბა, თქვა.

დ ა ნ ი ე ლ – შენ ბამბა არ გინდა?! (ხმას აუნია ნოქარმა) – ბამბა არ გვაქვს. მაგის რკვევას, ქე დაანებე თავი.

ს ა ბ ა – რაის „ათასი წვრილმანი“ ხართ, თქვა, მე შენ გეკითხები! (მომხმარებელს წარბი ავად აუთამამდა).

დ ა ნ ი ე ლ – შენ, ჩვენი ძმა, გლახა ფეხზე ხვარ ამდგარხარ ამ დილით, ზურგი ხომ არ გექავება? (ნოქარი წამოდგა, დონინჯი გაიკეთა და დახლში გაიარ-გამოიარა).

ს ა ბ ა – მაღაზიაში რა გინდა შენ. საპალნე უნდა გქონდეს ზურგზე და სიპ ქვას ზიდავდე, შე ხვადაგო (ხმადაბლა, სისინით უთხრა მედლის კავალერმა).

დ ა ნ ი ე ლ – ხვადაგმა რა იცის, ხომ იცი შენ? არ გადმომიყვანო აქედან, თვარა განახებ სეირს!

ს ა ბ ა – გადმობრძანდი ერთი, გადმობრძანდი. გახობიალო, ეგება ამ სველ პოლზე! (მომცრო ტანმა საშუალება რაც მისცა, გადაინია დახლზე სტუმარი. აქოჩრილი მამალივით ცხვირწინ გაუჩერდა გამყიდველს).

ერთი წაწვევა. სიტყვის ასანთის გაკვრადა იყო საჭირო, რომ ეს ორი ნერვიული მოქალაქე სამკვდრო-სასიცოცხლოდ შებმოდა ერთმანეთს.

იმ ერთმა წამმაც არ დააყოვნა. გაისმის „ხორუმის“ დოლის ცემა. ამ ტახტზე ჯერ ერთმანეთს დასდევნენ მოჩხუბარნი, მერე ქართველმა ნოქარმა (რომელსაც დანიელი განასახიერებს, სკამი მოუქნია მომხმარებელს. ეს უკანასკნელი არ შეეპუა. ნოქარი „მომე თოფის!“ ძახილით კულისებში გავარდა. დოლის ხმა არ ცხრება. მარტო დარჩენილი მყიდველი (საბა) კულისებისკენ იწევს. „მოიცა! არ მოკლა! დააგდე თოფი!“ ისმის კულისებიდან ამჯერად უკვე ებრაელი უფროსი გამყიდველის – დანიელის ხმა. იგი სცენაზე შემორბის).

დ ა ნ ი ე ლ – მოიცათ, მოიცათ! შესვენება პატარა! ტელეფონზე რეკავს ვილაცა. დეპეშაა მგონი მოსული! მილიციიდან არიან ამხანაგები! (მუშტარს ახედა) – სწორი ბრძანდები, დაგენაცვლე. ასე უნდა მაგას! ერთნამიანი პერერევი ჩემი ხათრით და განაგრძეთ ისევ. მე გეუბნებით, შერიგდით-თქვა?! არავითარ შემთხვევაში!

(დანიელმა სკამს სტაცა ხელი, ჰაერში შეისროლა, დახლს გადააცილა და სტუმარს გვერდით მიუდგა).

დ ა ნ ი ე ლ – დაბრძანდი, დაგენაცვლე, მართალი ხარ ყველაფერში. ვთქვი მისი არ იყოს, გეუბნები არ ხარ მართალი-თქვაა? ამისთვის გცალია, ამ მსოფლიო კაცს, ახლა შეენ?

(მუშტარი დაჯდა, სული მოითქვა. დახლზე თითები აათამაშა და მოჩვენებითი სიმშვიდით თქვა).

ს ა ბ ა – ცხოვრებაა ახლა ეეს? არ უნდა ჰქონდეს ახლა კაცს იარაღი ჯიბეში? წენკვე შუბლში ამნაირ ჯოჯოს და მოასვენე ქვეყანა.

დ ა ნ ი ე ლ – შენგან არ მიკვირს? კოჭოიზა იშლი ნერვებს? კაცს მაინც ჰგავდეს. მაგისთვის გცალია ახლა შეენ?

ს ა ბ ა – რა გვარია? (სული მოითქვა).

დ ა ნ ი ე ლ – გვარი? მიწერია სალაცა. გადამვარდა ენაზე. ამ დილას რა ვჭამე, მახსოვს? რად გინდა მაგის გვარი, დაგენაცვლე. შენ რომ არ მიეხმარო, მისით გაიქცევა, აქ გამჩერებელია მაგი?

ს ა ბ ა – არაა გასაგდები? მითხარი, არაა გასაგდები? (ღრმად, კანკალით ამოისუნთქა შეურაცხყოფილმა მუშტარმა და სკამზე ცქვიტად შეტრიალდა).

დ ა ნ ი ე ლ – გასაგდები? გასაგდები კი არა, დასაჭერი არაა? გაგდება თვითონაც ქე უნდა. კაპიკს ვერ ვშოულობ, რა მინდა აქანაო. მაგას ეგონა, მალაზიაში თუ შემოიტანდა თავს, ფოდნოსით მოართმევდნენ ფულს. სალადაა ფული.

ს ა ბ ა – საჩივრის წიგნი!

დ ა ნ ი ე ლ – ამ წუთას მოგიტან, დაგენაცვლე, ჩანერე ყველაფერი. არ ეკუთვნის თუ რაი? ვთქვი მისი არ იყოს, შეიცოდდე მაგის ოთხი ბოვშვი-თქვა, მე გეტყვი მაგას? იაროს მშიერმა. მეოთხეში ყავს უფროსი. ასე დავიზარდეთ ჩვენც.

ს ა ბ ა – მაგნაირები გაიზრდებიან, მაგის ბავშვებიც. ფრუნზე არც ერთი არ გამოვა, ნუ გეშინია.

დ ა ნ ი ე ლ – ჩანერე, დაგენაცვლე. სწორი ხარ, ფრუნზე ვინ გამოვა, დღეს. ანგელოზივით ბოვშები ყავს, მარა თვითონ არ ვარგა, ახლავე მოგიტან საჩივრის წიგნს. ვის ეშინია მაგისი ძველბიჭობის. ნაჯდომი ვარო, ტრაბახობს. კაცისთვის პირი გოუხევეია ყურებამდე, მაგერ, მწვანეყვავილაზე შარშან, ვის ეშინია დღეს? შენ გაექცევი მილიციას?

(ვინ იცის, რამ იმოქმედა – „ოთხმა ბავშვმა“, „მწვანეყვავილელ კაცისთვის პირის გახვევის“ სევდიანმა სურათმა, თუ სრულიად სხვა, კოჭოიასთვის გაუგებარმა, კაცთმოყვარულმა პრინციპმა დაახევიანა უკან მედალოსან მომხმარებელს. იგი ერთბაშად ისე დამშვიდდა, რომ საჩივრის წიგნიც გადაავინცდა).

ს ა ბ ა (ცოტა დამშვიდდა) – კაცმა რომ თქვას, რაზე ამიხტა ნიშადურამოსუმულივით. ვკადრე რამე? შამევედი ამ თავსხმაში და ბამბა ვითხოვე, ერთ კილომდე ბამბა დამჭირდა... ვისი რა საქმეა, რაზე დამჭირდა ბამბა... ოჯახი მაქვს მე. ტყიდან კი არ გამოვსულვარ (წყნარად, ნაწყვეტ-ნაწყვეტად ამბობს და დახლზე თითებს კვლავ ათამაშებს).

დ ა ნ ი ე ლ – ბამბის გულისთვის მოხდა ეს ამბავი? ვერ გითხრა ამ დამთხვეულმა? ბამბის მეტი რა მექნება ზეგ. ერთი ვაგონი ბამბა მაქვს მისაღები. შეგინახავ, შენ თავ ვფიცავარ. ერთი კილო ბამბა რას გიზამს. ორი-სამი კილო მაინც უნდა ნაილო.

ს ა ბ ა – ამდენი რად მინდა (სტუმრის ხმაში მადლობის კილო გაკრთა).

დ ა ნ ი ე ლ – შენ არ გინდა, მეზობელს დაჭირდება. ეგდოს ეს ბამბა სხვენზე, რას გიშლის.

(მუშტარი წამოდგა, ერთი გახედა იმ კარს, სადაც კოჭოია გაუჩინარდა, მერე მოშიაშვილს დააკვირდა, ბოლოს ხელი ჩაიქნია და გააბიჯა).

ს ა ბ ა – კარგი აბა, კარგად იყავით, ბრიყვი მიუშვი ნებასა, თვით შეეყრება სნებასაო. უჩემოდაც ნაიტეხავს მაგი ფეხს.

დ ა ნ ი ე ლ – დაგენაცვლე! სად ნახვალ ახლა, ამ წვიმაში?

(საბას გაელიმება).

ს ა ბ ა – ხვარ დამადნობს, როგორც მოვედი, ისე წავალ.

(დანიელი მიუახლოვდა და იდუმალი ხმით ჩურჩულით უთხრა).

დ ა ნ ი ე ლ – ზეგ ქე მოხვალ, მაგრამ ზეგამდე? ზეგამდე,

იმანუელ გეფიცები, ვერსად იშოვი ბამბას, ერთს გეტყვი მე, ანკესი რომ იყიდო? კარგი ანკესები მაქვს, რუსული.

ს ა ბ ა – რად მინდა ანკესი? (უნდოდ მოხედა ბამბის მუშტარმა).
დ ა ნ ი ე ლ – ანკესი რად მინდაო? შენ მეუბნები, გერმანელებთან ნაჩხუბარი კაცი მეუბნები ამას? გავსებულია რიონი თევზით. დაჯდები აგერ, თეთრხიდქვემ სუფთად, და ითევზავებ. გულს გადააყოლებ ზეგამდე. ზეგ ქე მექნება ბამბა.

(ხელი მოჰკიდა, დახლთან მოიყვანა. სტუმარმა, როგორც ჩანს, ხათრი ვერ გაუტეხა, თორემ თევზაობისა და ნადირობის დიდი ტრფიალი არ ჩანს, დანიელმა ანკესებით სავსე კოლოფი გახსნა და მიანწოდა).

დ ა ნ ი ე ლ – ნახე რა ანკესებია, მამა შვილს არ მისცემს. ახლა მივიღე. მთელი წელიწადი არ გვექონია. ბოლო კოლოფი დარჩა. მეტი აღარც გამოვა. ამერიკას მოსწონს, თურმე, ძაან ჩვენი ანკესები. ხელშეკრულება დაუდვიათ. ვალუტაზე გაიყიდება.

ს ა ბ ა – რამდენი უნდა? (ჯიბე მოიქექა).

დ ა ნ ი ე ლ – რა უნდა მაგას, არაფერი, მანეთი და ოცდათვრამეტი კაპიკისაა. შენი ფეშქაში იყოს.

ს ა ბ ა – რავა გეკადრება (სამმანეთიანი გაუნწოდა).

დ ა ნ ი ე ლ – იყოს, დაგენაცვლე. მანეთში ვართ ჩვენ ერთმანეთთან? ბარემ ჯოხიც ნაილე, კაი ბამბუკის ჯოხები მაქვს.

ს ა ბ ა – მაჩვენე.

(საწყობიდან ორი მოზრდილი ჯოხი გამოიტანა და ხელში მიაჩეჩა).

დ ა ნ ი ე ლ – არც ჯოხებია ძვირი, ორ-ორ მანეთად მანერია. ანკესში ფულ არ გამოგართმევ. იმანუელ გეფიცები.

(სანამ სტუმარი საფულეს ამოიღებდა, დანიელი სანყოფინაში შე-
ბრუნდა და მალაყელიანი რეზინის ჩექმები გამოურბენინა).

დ ა ნ ი ე ლ – რა ნომერი გაქვს ფეხი?

ს ა ბ ა – ორმოცი.

დ ა ნ ი ე ლ – ილბალი გქონია (სულის მოთქმა არ აცალა) –
ეს ჩექმები მონკავშირის უფროსი რომაა – სხილაძე,
იმან შემანახია, მარა არ მოვიდა გუშინ და სხვაგან
გავუხერხებ რამეს. თევზაობამ ფეხის დასველება
იცის. ბავშვები აღარ ვართ მე და შენ ანი, ჩვენი
ავადმყოფობა ფეხის გაცივებიდან იწყება. ღმერთმა
მშვიდობაში მოგახმაროს (ჩექმები მხარზე გადაადო და
დააყოლა) – ოცდაშვიდ მანათად ვინ მოგცემდა ომის
დროს ამნაირ ჩექმებ. იმ ანკესებში ფულ არ გამოგ-
ართმევ, იმანუელ დავიფიცე!

(შეცბუნებულმა, ყურებამდე განითლებულმა სტუმარმა ფული
ჩაუთვალა, მადლობა გადაუხადა და კარისკენ გაიწია, მაგრამ დან-
იელი რისი დანიელი იყო, ასე იოლად რომ გაეშვა).

დ ა ნ ი ე ლ – დაგენაცვლე!

ს ა ბ ა – რა იყო?

დ ა ნ ი ე ლ – რომც მომხსნას დირექტორმა, ერთი პატივი
უნდა გცე. მომეწონე და ამიტომ, ჩვენ თუ არ მივხედეთ
ერთმანეთს, ვინაა ჩვენი პატრონი. თავისთვის სანვი-
მარი აქვს გადანახული. ერთი ცალი მივიღეთ, მირავოი
სანვიმარია, თუ მოგერგო ოღონდ, – სანყოფინიდან მოლ-
ისფერი, ბრეზენტის მოსასხამი გამოარბენინა, გაშალა
და მხრებზე შემოაფარა, – გაუყარე მკლავები. შენს
ტანზე შეუკერავთ. თუ მომხსნის, მომხსნას, იმნაირი
კაცი მომივიდა, უარი ვერ ვუთხარი-თქვა. გაგიგებს
ვითომ გამგე? რა ილბლიან ფეხზე ხარ ამ მალაზიაში
დღეს შემოსული, წალმა გატაროს გამჩენმა.

ს ა ბ ა – სარკე გაქვთ სადმე? (სხვისი ხმით იკითხა).

დ ა ნ ი ე ლ – რათ გინდა სარკე? არ მენდობი? ორმოცდაშ-
ვიდ მანათად შეკერვით ვინ შეგიკერავს ამნაირ პლაშ.
ჩვენია, რაც მთავარია, გერმანულებში წყალი გადის,
მატერიას ინგლისიდან ყიდულობენ და ხაშურში კერ-
ავენ. არ გაიხადო, არ დაგინახოს ვინმემ. თუ გკითხ-
ონ, მოსკოვიდან ჩამომიტანა ძმიშვილმა-თქვა, ასე
უთხარი. ყელი არ გამომჭრა, აქ არავის მოასწავლო.

ს ა ბ ა – მაგის ფიქრი ნუ გაქვს.

(დანიელი ერთხელ კიდევ გავარდა კულისებში და უზარმაზარი,
დახვეული კარავი გამოიტანა).

დ ა ნ ი ე ლ – რა არი ესი, თუ მიხვდები. უამისოთ კაპიკია
ყველაფრის ფასი, რაც შენ დღეს იყიდე. კარავი არი
ესი. რამდენი შენ მლოცო ამ კარვისთვის, იმდენი გახ-
არება ჩემ იმანუელ. მეთევზე კაცი ხარ, რა იცი, სად
დაგილამდება. გაშლი კარავ და თავი ქუდში გაქვს.
საჭმელი უნდა თუ სასმელი. ჩვენნაირს ეს კარავი
ხუთს მოინელებს. შვილ გამოადგება, შვილიშვილ
დაჭირდება. ცოტა წინაც ხომ უნდა გავიხედოთ.
ზოგს ჰგონია მარტო წვიმაშია კარავი საჭირო. რა
ჯობია ამის ჩრდილში კოტრიალს, სიცხე როცაა. ყვე-
ლა წესიერ კაცს უნდა ქონდეს თითო კარავი დღეს.

ს ა ბ ა – კარგია, კარგი მოგეცა, მაგრამ ნამეტანი დევინ-
არჯე დღეს. სახლში არ შემიშვებენ. რაც მქონდა,
ორი კაპიკი გადანახული რა ღირს. აჰ, 500 მანეთი.
ეს კარავი მაინც რატომ უნდა ღირდეს ასე ძვირი.

დ ა ნ ი ე ლ – ნაჭერი უნდა დიდი. თვრამეტი მეტრი აბრეშუმ-
ნარევი ტილოა. ახლა შეკერვის ფასი? შენ მაგან არ
დაგალონოს. ჯანმრთელობა იყოს და ფულის მეტს
რას იშოვი.

ს ა ბ ა – სწორი ხარ. ხანდახან სათევზაოდაც ქე უნდა წახ-
ვიდე კაცი. დავლპი სახლში პენსიის და ქალების

შემყურე. თვე ისე ჩეიარს, ხანდახან, ჭიშკარს არ გადავალ. რაცაა ესაა. ამ კარავზე გადვირევიან. თვარა სხვა არაფერი. პლაში და ჩექმები ისედაც ქე მჭირდებოდა. ამოვა ვითომ ტაქსი?

– ამოვა, მაგრამ ისე, ჩვენ შორის დარჩეს და ტაქსის იმედზე მტერმა იარა. ერთი ოთხბორბლიანი არ გეკუთვნის შეენ? მეტი დამსახურება არა გაქვს? რაც შენ ომში სისხლი გიღვრია? ჩვენი დირექტორი ყიდის იაფად ძველ „მოსკვირს“, ძველია, მარა გამომდგარი მანქანაა. ერთ ათ წელიწადს ისე ივლის, ხელის ხლება არ დაჭირდება. წინა სამშაბათს მოაკითხა მუშტარმა, მარა ბეი არ მოუცია, მე მგონია. იფიქრე შენ და ზეგ ბამბაზე რომ მოხვალ, ეგებ, იმ „მოსკვირზეც“ ქე მოგარიგო, თუ მანამდე გაყიდული არ ექნა. ძველ მანქანებს ძან ეტანებიან ახლა, ხომ იცი. ნადირობენ პირდაპირ, სად უნდა სდიო ამხელა კაცმა ტაქსს? მე შენს ადგილზე რომ ვიყო. ვალს ავიღებ და ვიყიდი „მოსკვირს“ ფულს გაცლის ჩვენი გამგე. იმნაირი კაცია.

ს ა ბ ა – რამდენს აფასებს, თუ იცი?

დ ა ნ ი ე ლ – ჩემმა ქვისლმა სამი აძლია ერთი თვის წინ. ახლა, იქნებ, სამადაც გაყიდოს, ფული ერქარება, გოგოს ათხოვებს!

(კარავამოღლიავეებული საბა გარბის. დანიელი მისდევს კულისებამდე).

დ ა ნ ი ე ლ – აბა, კარგად იყავი, დაგენაცვლე. ბამბა თუ დაგჭირდეს ქე გამოგვიარე ნაახალწლევს. ვინ იცის, ეგება ქე მივიღოთ. (შემობრუნდა) მეტი არაა ჩემი მტერი, შენ ანი აქანა აღარ შემოხვიდე. (მაყურებელს მიმართავს) ა, ასთე უნდა ვაჭრობა.

ს ა ბ ა (სიცილისაგან მუცელზე ხელს ისვამს) – რა ჯადო გაუკეთე ასეთი იმ კაცს, რომ დააყრევინე ორი წლის პენსია.

დ ა ნ ი ე ლ (ღიმილით) – ტკბილი სიტყვა, მეტი არაფერი. ებრაული ტკბილი სიტყვისას მეორე ამბავს მოგიყვები, თუ გინდა. ბიძაჩემი ატელიეში მუშაობდა შაბათა ერქვა, მოშიაშვილი. რასაც ახლა გაიმბობ, მე თვითონ შევესწარი.

მოსული ვარ ერთ დღეს ატელიეში ბიძაჩემთან. ვზივართ, ვმუსაიფობთ. იქით-აქეთ თავთავიანთ მაგიდებთან მკერავები საქმიანობენ. ცხრამეტი-ოცი წლის ფართოყურებიანი, მაღალი ბიჭი შემოვიდა პირდაპირ სათვალთან, დაბალკისერა მკერავს კაპიტონ ნემსაძეს დაადგა თავზე.

ს ა ბ ა – რა ქენი? – ეკითხება.

დ ა ნ ი ე ლ – რის? – უხალისოდ ამოხედა და ძაფი კიდე ერთხელ გაკვნიტა.

ს ა ბ ა – შარვლის.

დ ა ნ ი ე ლ – შენ როდის უნდა მოსულიყავი?

ს ა ბ ა – გუშინ საღამოს.

დ ა ნ ი ე ლ – ცისფერი შალი. ოცდათორმეტმანეთიანი. უკან ერთი ჯიბით?

ს ა ბ ა – ხო.

დ ა ნ ი ე ლ – მზადაა, ახლავე.

ბიჭმა დოინჯი გაიკეთა და ჭერს შეხედა.

დ ა ნ ი ე ლ – მოდი! დაუძახა მკერავმა, მკლავზე გადაფენილი შარვალი გაუნოდა და შირმაზე მიუთითა.

რამდენიმე წუთის შემდეგ იგი ლურჯ, ახალ შარვალში გამონკეპილი კაპიტონ ნემსაძის წინ იდგა და ბუზღუნებდა.

კაპიტონი უხმოდ შეჰყურებდა ჭირვეულ მოქალაქეს. კისერზე „სანტიმეტრი“ ეკიდა და მკლავებჩახვეული იდგა სარკესთან.

დ ა ნ ი ე ლ – რას უწუნებ, რა გინდა?

ს ა ბ ა – ჩაიცვამ შენ ამნაირ შარვალს? (უკმაყოფილებას ვერ მალავდა კლიენტი).

დ ა ნ ი ე ლ – რატომ არ ჩავიცვამ? – ოცი ხომ მითხარი ქვევით? ნახე თუ არაა სწორი.

ს ა ბ ა – ეს ჯიბეები რომ ალებს პირს ღორჯოსავით და უკან გარმონივით რომ იკეცება, ვერ ხედავ, ვითომ, ამას?

დ ა ნ ი ე ლ – რას შვრება?

ს ა ბ ა – შენ თუ ჩემს შარვალზე სწავლობ კერვას, გეთქვა და ჯერ უფრო იაფიან ნაჭერს მოგიტანდი გასაფუჭებლად.

„ნაარტყი ახლა ამ ლანირაკს თავში და გააგდე გარეთ“, – გაიფიქრა კაპიტონმა, მაგრამ თქმით არაფერი უთქვამს. წითური ცოტა ახირებული ჩანდა. კაპიტონს შარვლის მეტი რა შეუეკრავს, მაგრამ თუ ვინმე არ აწვალებდა, სწორედ ამ ასაკის ბიჭები იყვნენ. ისინი სწრაფად მოირგებდნენ შარვალს და ახლის ჩაცმით გახარებულეები უკანმოუხედავად გარბოდნენ. ეს ადამიანის ჩასაცმელად არაა შეეკერილი. ფართოყურება რომ ამბობდა, ცოტა არ იყოს, აზვიადებდა, ხოლო რაც შეეხება თვით შარვალს, კაპიტონიც კარგად ხედავდა, რომ იგი უნაკლოდ როდი იყო შეეკერილი.

დ ა ნ ი ე ლ – შენ, სიტყვებს პატარა დაუკვირდი, ბიძია – მშვიდად, გასაფრთხილებლად უთხრა კაპიტონმა და ხელები ჩამოყარა.

ორივენი სარკეს შეჰყურებდნენ. სასაცილო სანახავი იყო: ავბენვა ყმანვილი ჯიბეებთან შარვალს განზე რომ გასწევდა, ბისზე გამოსულ ბალერინასავით რომ დაიხრებოდა და გულშემოყრილ მკერავს მორიგ, დამამცირებელ ფრაზას ესროდა.

ს ა ბ ა – ერთი ის კაცი მომაძებნინა, ვის ტანზეც ეს შარვალი გაქვს აჭრილი და შეეკერილი, სხვას აღარ დავეძებ არაფერს! – ამ სიტყვებს ბურძგლა წითური ხუმრობით კი არ ამბობდა, სევდანარევი მრისხანებით და ცოტა მუქართაც.

დ ა ნ ი ე ლ – სახელი შენი? (ყრუდ ჰკითხა).

ს ა ბ ა – სახელს რა ჭკუა აქვს ამ შემთხვევაში... ვთქვით, ოთარი, მერე?

დ ა ნ ი ე ლ – ოთარ, მითხარი ლოთიანად, შარვალს ხომ პირველად იკერავ?

ს ა ბ ა – მეორედ.

დ ა ნ ი ე ლ – არა, მართლა გეუბნები.

ს ა ბ ა – ატელიეში პირველად ვარ, ქუთაისშიც პირველად ვარ, დღეს ჩამომიყვანეს გოდრით, ახლა გამახსენდა, მეორედ ვარ. ერთხელ ამ ათი წლის წინ ჩემს ბიძაშვილს მოვყევი მკერავთან და უსიამოვნო ამბავს შევესწარი.

დ ა ნ ი ე ლ – რა ამბავს?

ს ა ბ ა – თავი გაუტეხა ფინაჩ ხელოსანს, უბედური შარვლის შეეკერვისათვის.

(კაპიტონი მაშინვე მიხვდა გადაკრულს, სარკეს მოსწყვიტა მზერა და თავისი სუფთა, ნაქისფერი თვალებით კლიენტს მიაცივდა).

ს ა ბ ა – კაცო, შენ მე კი ნუ მიშტერებ თვალებს. ამ შარვალს დაუკვირდი. შენი ქაჩვის არავის ეშინია! – არ შეეპუა დაზარალებული.

დ ა ნ ი ე ლ – შენ ბიჭო, გლახა ფეხზე ხომ არ ამდგარხარ ამ დილით?

ს ა ბ ა – მე მშვენიერ ფეხზე ვარ ამდგარი.

დ ა ნ ი ე ლ – ნუ გამაკეთებინებ გლახა საქმეს. ნუ გამიშობ ციხეში, მე შენ გელაპარაკები.

ს ა ბ ა – შენ რაც გულში გაქვს, გააკეთე და ნახე ერთი, თუ რამე კაი მოყვება შენს ფხაკურს. მე ხელები გოპში კი არ მაქვს ჩანყობილი. დამარტყამ და იმნაირს მიიღებ, რომ ხვეწნით გამოყავდეთ სტოლის ქვეშიდან.

დ ა ნ ი ე ლ – მერე გეიქცევი ხომ მილიციაში?

ს ა ბ ა – მჩვილებელს ექცა შავად და ბნელად. რათ მინდა შენთან მილიცია.

კაპიტონს სისხლი თავში აუვარდა, რაც გარეგნულად იმაზე შეეცყო, რომ ორივე ხელები აუცახცახდა.

დ ა ნ ი ე ლ – ბიჭო, ოთარი. რაკი პარტნოვი ვარ, უნდა თავზე ის მიქნა მაინცდამაინც?

ს ა ბ ა – მე არ ვიცი, რა ხარ. მკერავს შენ რომ არაფერი გიგავს, ამ შარვალს ეტყობა და თუ ძველი ბიჭი ხარ, რა გინდა აქანა. ნადი და დადექი ბალის კიდეზე.

კაპიტონს ნესტოები დახეთქვაზე ჰქონდა და მარათონელივით ჩქარა სუნთქავდა. საოცარი ის იყო, რომ ოთარს აღელვება ოდნავადაც არ ეტყობოდა. იგი კვლავ სარკეში იხედებოდა და მკერავის რეპლიკებს გარეგნულად მშვიდად, მაგრამ ნერვებისმომშლელად პასუხობდა.

დ ა ნ ი ე ლ – ესე იგი, რა უქნა შენმა ბიძაშვილმა ფინაჩ მკერავს?! – განწირული კაცის ხმით ამოიხრიალა კაპიტონმა.

ს ა ბ ა – ყრუებისათვის ორჯერ არ რეკავენ. – სარკეს უთხრა ახალი შარვლის პატრონმა.

კაპიტონს მოთმინების ფილა აევსო. პერანგი ელვის სისწრაფით შემოიხია. ოთარის წინ მუხლებზე დაეცა და დაიღრიალა.

დ ა ნ ი ე ლ – დამარტყი უთო! – დამარტყი მე შენი!..

თითქოს ამ მომენტს ელოდნენო, მკერავები დარიგებულებივით ეცნენ მოჩხუბართ. ორმა ოთარს გაუკავა მხრები, ხოლო სამმა ბრგე მკერავმა (მათ შორის ერთი მონაფე იყო) კაპიტონს გადაუჭრა გზა. ბოლოს, როცა მოჩხუბართ საშიშროება აღარ ემუქრებოდათ, მაგნიტურ ველში ბიძაჩემი – შაბათა მოშიაშვილი შევიდა.

ქუხილის შემდეგ რომ შიშიანი სიჩუმე ჩამონვება, ისე გაქვავდა ყველაფერი.

დ ა ნ ი ე ლ – ვერ მოასწარით? – გაიცინა შაბათამ და ორივეს შეხედა, – თვალში მაკრატლის თხრა მაინც უნდა მოგესწროთ, უნდა დახოცოთ შარვლის გულიზა ქართველებმა ერთმანეთი, აბა რა!

ს ა ბ ა – რას აკავებთ, გამოუშვით ერთი! – სიცილით ამბობდა კლიენტი – თუ ყველა კლიენტზე ასე გაიქაჩა, მაგის გაკავებას მონდომიხართ თქვენ, – მის მცველებს გადახედ-გადმობხედა და დაუმატა, – ან ფული გამოართვით გაზავებაში, ან ქე შეუშვით ხელი ცოტაზე. ერთი-ორჯერ მაგრად რომ გაილახება, ისწავლის ჭკუას.

საიმედოდ დამაგრებული კაპიტონი გაუგებრად ზმუოდა და კბილებს აღრჭიალებდა.

შაბათამ ახალგაზრდა კაცის ცოტა არ იყოს, თამამ ტლიკინს ყურადღება არ მიაქცია. მიუახლოვდა, ხელი მოჰკიდა, სარკესთან დააყენა და ჰკითხა:

დ ა ნ ი ე ლ – ამ შარვალს მოყვა ეს ამბავი?

ს ა ბ ა – ნახე ერთი, ბიძაჩემო, წესიერადაა შეკერილი ახლა ეს? თუ მტყუანი ვარ, მითხარი და ტყვია მოხვდეს ხმის ამომღებს.

შაბათა დაიხარა, ჯერ შარვლის ქუბა გასწი-გამოსწია, მერე ჯიბეებს მიწვდა და ცარცით ორ ადგილას ჯვარი გაუკეთა.

დ ა ნ ი ე ლ – შარვალი ვნახე დამწვარი, რაც შარვალია ყველა ერთად. შარვალზე მეტი არ ღირს, ბიჭო, თქვენი კაი გამარჯობა? შენ, გამეიხედე, ბიძია, შენ ჯერ ბავშვი ხან და უფროსს პატარა ქე უნდა მოუთმინო. მტყუანიც, რომ იყოს, ხანდახან, უნდა გაჩუმდე, ასეა წესი. რა ნახეთ ჯერ ამისთანა, ყელში რომ გაქვთ გული მობჯენილი ყველას. რა ჭირს ამ შარვალს საჩხუბარი? აგერ უნდა პატარა გამოკერვა და ქვევით, აქიდან აქამდე გამოშვება უნდა, საქამრესთან ორ თითისდადებას ევიღებ და გასწორდება ყველაფერი. თუ მაინცდამაინც, შეგკეცავ ზევით და დავამოკლებ უბეს. გაიხადე და ნადი შენ ახლა, ორ საათში მოდი და შენ თუ რამე წუნს მოუნახავ ამ შარვალს, კეტი მირტყი თავში, თუ გინდა.

ბიჭი შირმის უკან გაუჩინარდა. ცოტა ხანში თავისი ძველი შარვლით გამოეცხადა კომპანიას, ახალი შაბათას დაუდო მაგიდაზე და უხმოდ, ჯიუტად აქოჩრილ თმაზე ხელის ნასმით გავიდა.

– რა მოგივიდა, კაპიტონ, მეტი არა ხარ, შე კაცო? რას ერჩუბები იმ ბალანას. ტკბილ სიტყვას რა უდგას წინ. ამ საქმეში ჭიმვა ვინ გეიგონა.

– თავზე დამაჯდა მთლიანად. მასხრად ამიგდო, – კეფა მოიფხანა კაპიტონმა.

– მერე? აპა რავა გინდა. ზოგი ამნაირი შეგხვდება და ზოგი იმნაირი. გიყურებდი თავიდან. შენ გადარიე ის ბავშვი. სულ არ უნდოდა ჩხუბი იმას.

– ნაკლები რომ გამოვა დედმამიშვილი, ისაა სწორედ, თვარა რატომ სხვა არ მეჩხუბება?! სამი შარვალი გავუშვი დღეს.

– ა, მოვა ახლა ორ საათში და მე გავისტუმრებ. შენ სულ არ გამოჩნდე. აქით დადექი და მიყურე შორიდან?

– რა ვუყო ამას, ამ უპატრონოს, გამოუშვა გვერდებზე? – შარვალს დანვდა კაპიტონი.

– არაფერი გამოსაშვები მაგას არა აქვს. ნამეტანი აგიჭრია. იდოს მანდ. ხელი არ ახლო. მოვიდეს და აგერ ვარ მე. სულ მადლობას ვაძახებებ, ისე გავუხდი საქმეს.

მე სახლში რა წამიყვანდა. მაინტერესებდა ბიძაჩემი შაბათა როგორ მოუვლიდა ამ ჩახლაფორთებულ საქმეს. შარვლისთვის ხელი არ უხლია. ორი საათის შემდეგ გამოცხადდა წუნია კლიენტი.

– მოდი. სად ხარ ამდენ ხანს! საათია მზად მაქვს. გადავდევნი ყველაფერი და ამას ვუზივარ აგერ ამდენი ხანია! – დაუძახა ბიძაჩემმა შემოსულს, შარვალი გაუნოდა და მხარზე ხელი დაარტყა.

კლიენტმა თავზე ერთხელ კიდევ ჩამოისვა მარჯვენა და გასახდელს მიაშურა.

მკერავებმა თავები შეაბრუნეს და რამდენადაც კი მოუხერხდათ, ჩუმი, კონსპირაციული სიცილით ჩაიციენ.

როცა სარკის წინ ისევ გამოჩნდა, შაბათამ ერთხელ კიდევ შემოატრიალა, საქამრე მალლა აუნია და ხმის ამოღება არ აცალა.

– ა, ჩემო ბატონო. მე არაფერს გეუბნები. დაუძახე ახლა შენს ძმაკაცებს სუყველას. თუ ამ შარვალს რამე ნაკლს მოუძებნიან. კაპიკი არ გვინდა შენი. ჩემ ხარჯზე მე შეგიკერავ ორ ახალ შარვალს.

კლიენტი სარკეს თვალს არ აცილებდა. ჯიბეში ჩაიყოფდა ხელს, ამოიღებდა და თავის თავს გვერდიდან შეჰყურებდა.

– მამია! – დაუძახა შაბათამ მოწაფეებთან დახრილ მკერავს. – მოდი ერთ წუთს, შეხედე შენ, რა შარვალი გამოვიდა? გელაპარაკები, სამაგალითო შარვალია, ამნაირი ათი წელიწადია არ შემიკერავს.

– იცის ხანდახან. კაი გამოვა, – წინ წამოვიდა მამია და შაბათას თვალი გაუსწორა, – ის შარვალია, კაცო, ეს?!

– გლახათ კი არ იყო შეკერილი, მარა ოსტატის ხელი მაინც სხვაა, ნახე რავა მოუხდა გამოკლება? ნახე რავაა უკან? რავა დამშვენდა ჯიბეები?

– უკან გამოუკელი? – იკითხა შარვლის პატრონმა.

– უკანაც გამოუკელი და წელშიაც ევილე. უბე გამოვარდვიე და ახალი ჩავუდგი. ჯიბეებთან თავიდან ავჭერი. მრუდედ იყო აჭრილი ცოტა.

– მეტს კი არაფერს ვამბობდი, ბიძია მე, – კმაყოფილების სიმი გაკრთა კლიენტის ხმაში.

– არა, თუ ოდნავ რამე გეეჭვება, მითხარი. ახლა აგერ ვკითხოთ, ვისაც გინდა, უმაღლესი შარვალია ეს. არ გვინდა შენი არაფერი, ნადი, გენდობით, მეი-

ყვანე შენი ძმაკაცები. ჰკითხე, ვისაც გინდა, ანახე, შეამონებინე.

– რაც კაია კაია, რათ უნდა სხვისი ნახვა. ახლა კარგად რომ მადგას ტანზე, მე ვერ ვგრძნობ თუ? მართლა პირველად კი არ ვიკერავ შარვალს?! – მოლბა კლიენტი.

– შეხედე, კარგად დააკვირდი. გელაპარაკები, გულით რომ მომენდომებინა, ასე არ გამომივიდოდა. ამნაირი კაი შეკერილი ათასში ერთხელ გამოგივა კაცს! – ენად გაიკრიფა შაბათა.

ბიჭმა თავისი ძველი შარვალი გამოიტანა, შაბათამ იგი გაზეთში შეუხვია და როცა გასვლისას კმაყოფილმა მომხმარებელმა მადლობა გადაუხადა და ფული მაგიდაზე დაუდო, მკერავმა ერთხელ კიდევ გაშალა ხელები.

– ნუ მიდიხარ, ბიძია, ჯერ! არ გვინდა შენი ფული. ნახე კარგად. შარვალი მოჯდეს ტანზე, მიეყვანე ვინმე და აჩვენე. გამქცევი ხომ არა ხარ, გენდობით ფულს. ფულზე ხომ არაა საქმე.

„არა ბატონო, თქვენ თქვენი აიღეთ და იმას მისი მიეცითო. თქვენი მადლობელი ვარ ძალიანო. ასე რომ ყოფილიყო, შარვალი თავიდან, რავა ვიტყოდი რამესო. მაგას ინტრიგანი ვინმე არ ვეგონო; ინტრიგანი რომ ვიყო, ახლა რატომ არ ვიღებ ხმასო. ისე... თავიდან ისე შემაშინა ამ შარვალმა, არ მეგონა ასე თუ გასწორდებოდაო“... – მოტრიალდა, შაბათას ხელი ჩამოართვა, მადლობთო, უთხრა და წავიდა.

კაპიტონის გარდა მთელი ატელიე იცინოდა.

როცა ყველაფერი მიწყნარდა, შაბათამ ფული აიღო, კაპიტონის მაგიდასთან მივიდა და უთოსთან დაუდო. უხმოდ გამოტრიალდა და თავის საქმეს დაუბრუნდა.

ა, ასეთი იყო ბიძაჩემი შაბათა მოშიაშვილი.

ახლა თქვენ განსაჯეთ, ჭირდებოდა თუ არა შაბათა იმ ატელიეს და საერთოდ ქალაქს.

ს ა ბ ა – არამართო ჭირდებოდა, უხდებოდა კიდევ. ჩემო დანიელ ხომ გითხარი.

დ ა ნ ი ე ლ – ამკელონში რო ჩამევედით, ჩვენზე საცოდავი თავიდან არავინ იყო, დაგენაცვლე. ენა არ იცი, სახლი არა გაქ. ერთმანეთ ვლანძღავდით, შენ შემეგულიანე, თვარა, რა მინდოდა სამოთხიდან ამ უდაბნოში რო ამოვყავი თავიო.

ს ა ბ ა – მერე?

დ ა ნ ი ე ლ – მერე ნელ-ნელა ყველაფერ ეჩვევა კაცი, დაგენაცვლე. ახლა რა ლაპარაკი უნდა, სწორად მოვიქცეით. კაცმა თავის ქვეყანაში უნდა იცხოვროს, რომ მითხრას ვინმემ, ისრაელიდან უნდა წახვიდეო, თავზარი დამეცემა. მეტჯერ ადგილის გამოცვლას, ჩემი გული ველარ აიტანს, ხომ გახსოვს, რა მოთქმატირილით წამოვედით საქართველოდან.

ს ა ბ ა – ერთი თუ კაცი ხარ, ჩემო დანიელ საქართველოდან თქვენი გამომგზავრების სამზადისი გავიხსენოთ...

დ ა ნ ი ე ლ – ბატონი ბრძანდები.

(დანიელი ავანსცენაზე გამოდის და იწყებს. ისმის ძველქუთაისური სიმღერა).

დ ა ნ ი ე ლ – ქალაქის პირველი მექუდე მიხეილ მოსეს ძე ზონენაშვილი თავისი სახლის აივანზე ქურდივით, უხმაუროდ ავიდა, ჩემოდანი კიბეზევე დატოვა, ქუდი, რომელიც აქამდე რატომღაც ხელში ეჭირა, დაიხურა, სკამი ფრთხილად გამოსწია, დაჯდა და სიბნელეს მიაჩერდა.

წლეულს ოქტომბერში ადრე აცივდა.

თბილისიდან მაყურებელი შვიდის ნახევარზე ჩამოდიოდა და მიხილს არ უნდოდა თავისი ოჯახის წევრები ასე ადრე გაეღვიძებინა.

მექუდეს ეგონა, რომ აივანზე მარტო იყო, მაგრამ ღრმად ცდებოდა. მამამისი მოსე ზონენაშვილი იქვე, აივნის ბოლოს გრძელ სკამზე იჯდა და შვილის მოსვლა მაშინვე შენიშნა, მაგრამ დაჯდომა აცალა, სული მოათქმევინა.

ს ა ბ ა – შენ ხარ? – სიბნელისთვის თვალი არ მოუცილებია მოხუცებრაელს.

დ ა ნ ი ე ლ – მე ვარ, მამაჩემო, მე ვარ.

ს ა ბ ა – რა ჰქენი? – მოსეს წლებისგან დაწნეხილი გაბზარული ხმა ჰქონდა.

დ ა ნ ი ე ლ – მომცეს.

ს ა ბ ა – შენი?

დ ა ნ ი ე ლ – კი.

ს ა ბ ა – ევასი?

დ ა ნ ი ე ლ – ევასიც, მამაჩემო.

ს ა ბ ა – ბავშვების?

დ ა ნ ი ე ლ – ყველასი.

ს ა ბ ა – წასულხართ, აბა.

დ ა ნ ი ე ლ – მივდივართ, დაგენაცვლე, მივდივართ.

მოსე წამოდგა, მისი მაღალი, წვეროსანი, ბიბლიური ლანდი შვილს თავზე დაადგა.

ს ა ბ ა – ე ჩემი ძვლები? – მოხუცს ხმა უთრთოდა, ასეთი რამ მოსე ზონენაშვილს დიდი სულიერი მღელვარების ჟამს ემართებოდა.

მიხეილი დუმდა.

მოსემ წონასწორობა დაჰკარგა. აქამდე მას ცოტა იმედი კიდევ ჰქონდა, იქნებ ვიზა დაუგვიანონ, ან გადაიფიქროს, ან ცოლისძმის წასამართლეობამ შეუშალოს ხელი. ახლა ეს იმედიც გაქრა, მიდიან!

ს ა ბ ა – ე ჩემი ძვლები, შვილო? – გაიმეორა მამამ.

დ ა ნ ი ე ლ – შენ ასე არ ისურვე, შე სულგანათებულო? მაგას არ ვტირით მთელი ოჯახი? არ გდომებხართ არც ერთი. შენგან არ ვისწავლე? როცა ასს არ უნდა

და ერთს უნდა, ის ერთია გიჟი, ხოლო როცა ასს უნდა და ერთს არ უნდა, მაინც ეს ერთია გიჟიო.

ს ა ბ ა – კაი, მე გიჟი ვარ, მარა მე ხიდის გიჟი ხომ არა ვარ, ბიჭო, მე – შენი მამა – გიჟი ვარ და თუ იცი, რა უნდა მამა-გიჟს, მიტოვება?

დ ა ნ ი ე ლ – არა.

ს ა ბ ა – მოვლა უნდა და პატრონობა, ასეა ეს.

დ ა ნ ი ე ლ – ახლა ყველაფერი გვიანაა.

ს ა ბ ა – ხეირს ნახავ ვითომ იქანა?

დ ა ნ ი ე ლ – ვინ იცის...

ს ა ბ ა – „ვინ იცისთვის“ მიდიხარ და ცეცხლს აქრობ ჩემს კერაზე? – გაბრაზება დაეტყო ხმაში უფროსებრაელს.

დ ა ნ ი ე ლ – მავზოლეუმ არც აქანა ამიშენებდნენ. რაც აქ ვიყავი, ის ვიქნები იქანაც. ხალხი ხომაა, ჰაერ ხომ გამიყოფენ. აქაც ქუდს ვკერავდი და იქანაც ქუდს შევკერავ.

ს ა ბ ა – ვის უნდა შენი ქუდი იზრაელში?

დ ა ნ ი ე ლ – ვისაც ქუდი არა აქვს და თავზე სცივა.

ს ა ბ ა – ენა არ იცი გზა-კვალი, ნიფხავს ვერ იყიდი, რომ დაგჭირდეს.

დ ა ნ ი ე ლ – ვაჭრობის ენა ყველგან ერთია, დაგენაცვლე. ციფრებს წერენ თურმე იქანაც. ავდგები, პატარა ქალაქს და კარანდაშს ჩავიდე ჯიბეში და იოლად გავალ.

ს ა ბ ა – რაი?

დ ა ნ ი ე ლ – ჰო, მამის სული არ წამინყდეს. შევალ მაღაზიაში, მოვკიდებ ერთ ნიფხავს ხელს, გავშლი ქალაქს და მივაჩეჩებ იმ ნოქარს.

ს ა ბ ა – მერე?

დ ა ნ ი ე ლ – მერე ის, რომ დამინერს ათ დოლარს, მე დავუნერ ხუთ დოლარს, ის რომ ჩამოვა რვა დოლარზე, მე ავალ ექვს დოლარზე, ის რომ ჩამოვა

შვიდ დოლარზე, მე... არა, ექვს დოლარს ფეხს არ მოუეცვლი.

ს ა ბ ა – არ მოუეცვლი და დარჩები უნიფხვოდ! (გაეცინა მოსეს).

დ ა ნ ი ე ლ – არ დავრჩები, სხვა მაღაზიაში შევალ.

ს ა ბ ა – კაი დაგემართოს, აგინყვია საქმე! (ამოიოხრა მოსემ)

დ ა ნ ი ე ლ – იმშაბათს გითხარი, მისი არ იყოს: რალაცა უკეთესს უნდა ელოდე, შენ საქონსაცხოვრებელი სასწორზე რომ შედო. ხო ნახე, რა ეწერა სოფლის გაზეთში – უბინაოდ, უპატრონოდ დარჩენილი ემიგრანტები ჩემოდანზე სხედან და ტირიანო.

დ ა ნ ი ე ლ – გჯერავს მაგი შენ? ისაკის ბიჭის წერილი ხომ წაგიკითხე, სამოთხეში ვართო.

ს ა ბ ა – შე გამჩენგახარებულო, გაზეთის არ დავიჯერო და ისაკის ბიჭის დავიჯერო? ისაკის ბიჭს რაც პეპლები აქ ჰყავდა თავში, ის ეყოლება იქანაც!

დ ა ნ ი ე ლ – ეს ამბავი ნამღერია, მამაჩემო. გინდა ასე უბერე და გინდა ისე. მე ჩემი თავი გამოტირებული მყავს, მე რომ მეორე კაცს აღარ დამადგამენ მხრებზე, კარგად ვიცი (დინჯად, გამშრალი ხმით ლაპარაკობს), მაგრამ მაინც მივდივარ. ქვეყანა მიდის და მივდივარ. ჩემთვის კი არ მივდივარ. ქუდს ძაფი და კალაპოტი იქაც უნდა. აქ თუ ხუთ მანათად ვკერავ, არც იქ მომცემენ მეტს. მარა მე, შენ კარგად იცი, ჩემი შვილებისთვის მივდივარ.

ს ა ბ ა – შვილებისთვის?

დ ა ნ ი ე ლ – ჰო, შვილებისთვის. ჩემი ნაგრამი თავის ქვეყანაში იცხოვრებს. თუ ჭკუა ექნებათ, ჩემი შთამომავლობა ჩემი მაღლიერი იქნება. მე, მე მივაბრუნე ისინი სახლში ათასწლოვანი ხეტიალის მერე.

ს ა ბ ა – რომელ სახლში?

დ ა ნ ი ე ლ – ისრაელში, მამაჩემო, სამშობლო დიდი სახლია.

რა ჭკუა აქვს ახლა ვილაცა დეპარტამენტის მოხელე გულში ჩამიხუტებს და მომეფერება თუ არა. რა მნიშვნელობა აქვს დროებით კარავში მომათავსებენ თუ დიდვაჭრის ქარვასლაში, ღმერთი თავის გაჩენილს გლახად არ დაკარგავს.

ს ა ბ ა – ბაბუაშენი იტყოდა, ერთ წყალში ტანს ორჯერ ვერ დაიბანო. ის სამშობლო, ჩვენ რომ გამოვედით, აღარ არის. თავს ნუ ვიტყუებთ.

დ ა ნ ი ე ლ – არის. ჩვენ ჩავიტანთ. დაბრუნების იმედი რომ გვქონდა, იმიტომ ვინახეთ ამდენ ხანს ჩვენი ღმერთი და ჩვენი ენა. შენზე კარგად ეს ვინ იცის, მამაჩემო. შენი ნასწავლი ლოცვებით მივდივართ.

ს ა ბ ა – ლოცვა ბევრს გიშველის!

დ ა ნ ი ე ლ – ცოტას ხომ მიშველის, დანარჩენს მე წავეხმარები ჩემს თავს. წელეებზე ფეხს დავიდგამ. დღე და ღამე ვიმუშავებ. კაცის მოკვლას და თოფის სროლას ნუ დამავალებენ და ყველაფერს ვიზამ.

ს ა ბ ა – არც მაგას აგაცდენენ. იაკობის ბიჭი ჩასვლისთანავე ჯარში გაუნვევიათ.

დ ა ნ ი ე ლ – არა, რავა დაუძახებდნენ, რავა აკადრებდნენ! კომისარ ფაჩუაშვილ გააყოლებდნენ იქანა. სავალდებულო სამსახური აქაც არის და იქაც. შენ ფიქრი ნუ გაქვს. მე ორმოცდაათი წლის გულისმანკიან მექუდეს ავტომატს არ მანდობენ. ამ ჩემს გოგოებს ჯარი არ ეხება.

ს ა ბ ა – „ესე იგი, შვილების გულისთვის მიდიხარ?“

დ ა ნ ი ე ლ – „ჰო, მამაჩემო, შენც შვილსთვის უნდა წამოსულიყავი“.

კიბეზე ნაბიჯების ხმა რომ მოისმა, მიხეილი წამოხტა, ჩემოდანს ხელი სტაცა და სახლში შეარბენინა. ცოტა ხანში ფარდა გადასწია და მოსულს დააკვირდა, მოსეს თავისი ძმისშვილი ეხეკია ზონენაშვილი ესაუბრებოდა.

ს ა ბ ა – რალაცას დგამენ ახლა, რა ვიცი, ვითომ არა უშ-

ავს, ის თეატრი სადაა, რომ იყო. მე მგონი, თვითონ ხალხსაც აღარ უნდა კაი თეატრი. ეს ძველები ქე დაბერდნენ, ახალი თუ ნიჭიერია, თბილისში გარბის. დევილალე, ამდენმა სტუმარმა მომკლა. სტუმარი – დირექტორი, სტუმარი – კომპოზიტორი, სტუმარი – დრამატურგი, ცალ-ცალკე ყველა კაი, მარა აქ გამჩერებელი რომ არავინ არის? თეატრი კაი პიესაა, პიესა არ გვაქვს.

დ ა ნ ი ე ლ – რა არ გაქვთ? – მიხეილ ზონენაშვილი ხალათის ღილებს იკრავდა.

– არაფერი, აგერ პიესაზე ვამბობდი, – სანყალი კაცის ხმით თქვა ეზეკიამ.

ეზეკია ზონენაშვილი ორმოცი წლის განმავლობაში დრამატულ თეატრში დასის გამგედ მუშაობდა. თეატრი ფანატიკურად უყვარდა. მთელს ქალაქში უსპეტაკესი კაცის სახელი ჰქონდა დავარდნილი. მის გადაბმულ, შავ წარბებს, ხშირ ქალარა თმას, მეტყველ, კეთილსა და ფართო თვალებს რომ შეხედავდი. ეზეკიას ოდნავ სუსტ, მორჩილ ხმას რომ გაიგონებდი, კაცის ცნობის უნარით ცოტათი მაინც თუ იყავი დაჯილდოებული, მაშინვე მიხვდებოდი, რომ ეზეკია დაქუხებისთვის, სხვათა თავზე წამოჯდომისთვის გაჩენილი არ იყო. მიუხედავად იმისა, რომ თეატრში ასე მოკრძალებული მდგომარეობა ეკავა, ყველამ იცოდა, რომ ზონენაშვილის გარეშე თეატრს არსებობა გაუჭირდებოდა. ეზეკია გაჭირვების ტალკვესი იყო. მხოლოდ ეზეკიამ იცოდა, რომელ პრემიერას რა ბედი ელოდა, მხოლოდ ეზეკიამ იცოდა, სად მიაგდო გუშინ მსახიობმა რეკვიზიტი, რომელსაც დღეს მთელი თეატრი ეძებდა. ეზეკიაზე ერთგულ კაცს თეატრისათვის სანთლითაც ვერ იპოვიდით. მისთვის სამუშაო საათები არ არსებობდა დაფაჩუნობდა თეატრისათვის შენირული კაცი ორმოცი წლის განმავლობაში როგორც მეკელაპტრე ბერი ტაძარში და თავისი უხმაუროდ დახარჯული სიცოცხლის, თავისი აუნაზღაურებელი სიყვარულის საფასურად ჩვენგან არაფერს ითხოვდა.

დ ა ნ ი ე ლ – წაიღო ვინმემ?

ს ა ბ ა – პასპორტები აგილია, – თითქოს ახალ ამბავს ეუბნებო, ეზეკიამ მისთვის სრულიად უჩვეულო რიხით უთხრა.

დ ა ნ ი ე ლ – კი, ერთ კვირაში იქეთ გეყოლებით.

ს ა ბ ა – შენს თავს ეყოლე კარგად. ჩვენ რაღას გვეყოლები, მე და მამაშენი გამოღმა ვრჩებით.

დ ა ნ ი ე ლ – შენ რავა?

ს ა ბ ა – რა რავა? (თითქოს შარბეაო, აიმრიზა ეზეკია).

დ ა ნ ი ე ლ – არ გადაწყვიტე?

ს ა ბ ა – რაი?

დ ა ნ ი ე ლ – წასვლა.

ს ა ბ ა – სად?

დ ა ნ ი ე ლ – იზრაელში.

ს ა ბ ა – გადასაწყვეტი რა მქონდა. მე კაი ხანია გადავწყვიტე და გავათავე კიდეც.

დ ა ნ ი ე ლ – ეზეკია, ვითომ ახლა შენ ყველაზე ჭკვიანი ხარ იმ ხალხში, ვინც წასვლა ამჯობინა?

ს ა ბ ა – ყველა თავის ჭკუით ცხოვრობს.

დ ა ნ ი ე ლ – აბა, რას ჯიუტობ, მითხარი, რა ჯორზე შეჯექი, შენ მაინც არა ხარ ოთხმოცი წლის, მამაჩემივით.

ს ა ბ ა – ოთხმოცი რა შუაშია!

დ ა ნ ი ე ლ – რა და, რატომ ლუპავ ამ შენს ოჯახს. მთელი ნათესავები იქეთ ვიქნებით. გული მაინც არ დაგწყდება?

ს ა ბ ა – ყველას თავისი გზით გაუმარჯოს გამჩენმა. ჩემი წასვლა არ შეიძლება!

დ ა ნ ი ე ლ – რა არ შეიძლება? ვინ ხარ ამნაირი? შენნაირი ხალხი კი არა, პროფესორები მიდიან.

ს ა ბ ა – გაჩუმდი ახლა! გაჩუმდი თვარა, ხომ იცი ჩემი ხასიათი!

დ ა ნ ი ე ლ – რა თვარა! შე ღვთის გლახა! მიპასუხე, რას

მიაღწიე ამნაირს? რომელი ჩინ-ტემლაკები გრჩება აქანა?!

ს ა ბ ა – შენ რა იცი, შე ბოთე, რა არი თეატრი, რა არი ხელოვნება!

დ ა ნ ი ე ლ – შენ იცი მარტო!

ს ა ბ ა – შენ ვის მოაკლდები, შენ ვის აზარალე. შენნაირი მექუდე ქუთაისს ათასი ჰყავს.

დ ა ნ ი ე ლ – შენნაირ არტისტს ვერ იშოვის საქართველო!

ს ა ბ ა – ისიც არ იცი, თეატრში რას ვაკეთებ, არტისტი ვარ მე?

დ ა ნ ი ე ლ – მით უმეტეს.

ს ა ბ ა – ნუ გადამრევ ახლა, გელაპარაკები!

დ ა ნ ი ე ლ – შენნაირმა ხალხმა დაგვნია ასი წლით უკან! ჩემნაირმა მექუდემ შეინახა ებრაელობა, თვარა შენ... შენ მთელი ცხოვრება სხვის საქმეს აკეთებ. ისიც არ იცი, ვისთვის ცხოვრობ ამ ქვეყანაზე, ვის თეატრს ემსახურები.

ს ა ბ ა – თეატრი არ ახსენო, შე ბნელო მედუქნევ! (ეზეკია ცახცახებდა).

დ ა ნ ი ე ლ – შენ შიშის გამო შეეფარე იმ თეატრს, შენს ცხოვრებაში მანეთის რისკი არ გაგინევია. თუ გაგიჭირდა, თეატრს კი არა, მამაშენს გაყიდი!

ეს კი მეტისმეტი იყო. ეზეკიამ სკამს წამოავლო ხელი, მაგრამ მიხეილი კატის სიმარდით გაუჩინარდა კარებს იქით.

– ხოცავთ ერთმანეთს?! ბიძაშვილების კვლა დეიწყეთ უკვე?! (ვიშვიშებდა მოსე და ეზეკიას ემუდარებოდა, ეს სკამი დაუშვი, არ გაგიტყდეს, გაყიდილი აქვს უკვე, პატრონმა ამ საღამოს უნდა წაილოსო).

ეზეკიამ სკამი დაუშვა, შემოტრიალდა, ხელები აღაპყრო და დაიყვირა: – ღმერთო! ჩვენ შორის მტყუანს... – მაგრამ ამ დროს მოსე საშინელი ღრიალით ეცა ხელებში და ძირს დააშვებინა.

– არ დასწყევლო! ნუ დამიწყევლი. ისედაც არეულ ქუჩაზე ჰყავს ღმერთს. გზაზე დგას ეს უბედური! აპატიე, ჩემო ეზეკია, აპატიე, დაგენაცვლე. ჩემი ქკვიანი ეზეკია არა ხან შენ?!

ეზეკია ნავიდა.

წასვლის დღე გაცილებით უფრო ძნელი აღმოჩნდა, ვიდრე წარმოიდგენდნენ.

ერთბაშად გამოჩნდა ათასი ისეთი აუცილებელი საქმე, რომ ერთ დღეში კი არა, გამგზავრება ერთი წლითაც რომ გადაევადებინათ, მაინც ვერ მოასწრებდნენ.

მიხეილმა სახელოსნოში ჯერ კიდევ გუშინ გამოათავისუფლა თავისი კუთხე. ანგარიშები გაასწორა. რაც რამ ჰქონდა, თვით ნემსამდეც კი, აბგაში ჩაალაგა, ყველას გამოემშვიდობა და წამოვიდა. შინ მოსულს მოსემ გაუნყალა გული – რას მოგიხვეტია ეს ხარახურა, წალებით მაინც არ წაიღებ, იქ კალაპოტების და ნემსების მეტს რას იშოვი, ვერ დაურიგე ამხანაგებსო?

– ეგება დაგჭირდეს რამეში, მამაჩემო. რატომ გადავყაროთ ტყვილა?!

– რაში უნდა დამჭირდეს, ბიჭო? ორად ორი ქუდი მაქვს და სიკვდილამდე მეყოფა. თუ ჭონობას ვისწავლი ანი მე, შენი ქკუით!

ამ დილით დარცხვენილი მიხეილი ისევ გამოჩნდა თავის ყოფილ სამსახურში. აბგიდან სამუშაო იარაღებს იღებდა და სათითაოდ არიგებდა. ვისაც მიუახლოვდებოდა, ხელს ჩამოართმევდა, საჩუქარს მაგიდაზე დაუდებდა და გამოტრიალდებოდა. საამქროში პანაშვიდური სიჩუმე სუფევდა. მიხეილმა ვეღარ გაუძლო ამ ცერემონიალს, ცრემლები წასკდა, თვალეზე ჭრელი, უჯრედებიანი ცხვირსახოცი მიიფარა და კარი გაიჯახუნა.

სახლში ენით აუნერელი განამანია სუფევდა.

სამგზავრო ფუსფუსს ბოლო არ უჩანდა.

მიხეილის მეუღლე, ქალბატონი ევა, მომჭირნე და თადარიგიანი ქალი იყო, მაგრამ ამჟამად ნერვიულობისაგან ყელის ძარღვები დაჰბერვოდა და აწითლებულ ლოყებზე წამდაუნუმ ხელს იტკაცუნებდა.

ჩაალაგებდა ჩემოდნებში ბარგი-ბარხანას, ცოტა ხნის შემდეგ ამოყრიდა, ახლა სხვა რამეებს ჩაალაგებდა, მერე ისევ ამოყრიდა და იყო ერთ ამბავში.

- ამაში რა არის? – ჰკითხავდა მიხეილი.
- წიგნებია ბავშვების.
- რაი?
- წიგნები.
- ამოყარე, გელაპარაკები! წიგნები მინდა ახლა მე? წიგნების მეტი არ მრჩება არაფერი?
- რა გაღრიალებს! მოდი მაშინ და შენ ჩაალაგე. უწიგნო და უბედური შენი თავი არ გეყოფა? არა, უსწავლელს დავტოვებ, შენმა მზემ, ძღაბებს!
- იქანა სხვა სწავლაა! ვერ გაგაგებინე, ვის რათ უნდა იქანა შენი წიგნები.

უფროს ქალიშვილს, ჯულიეტას მოსწყენოდა ეს უსაფუძვლო მზადება, ყველაფერზე ხელი ჩაეჭნია და გულზე კატაახუტებული სკამებშუა მიმოდიოდა.

უმცროსი – მერვეკლასელი მანანა ჭიშკართან თავის ორ თანაკლასელ გოგონას გადახვეოდა და გულამომჯდარი ქვითინებდა.

მოსე თავის ჩვეულ ადგილას აივანზე იჯდა, ხელებით ჯოხს დაყრდნობოდა და ნახევრად ღია თვალებით სივრცეს გაჰყურებდა. მან მხოლოდ ერთხელ აიღო თავი, ჯულიეტას ხელით უხმო და ხმის კანკალით, ძლივს გასაგონად უთხრა.

- დამთხვეულ მამაშენს უთხარი, ალბომი გადაარჩიოს, თქვენი სურათები დამიტოვოს, სხვა არაფერი მინდა.

მიხეილმა უცებ ჩაალაგება შეწყვიტა, ჩემოდანს გადააჯდა და მოსეს მიაჩერდა.

ჩემოდნებში არაფერი ეტეოდა, ყველაფრის ნაღება უნდოდათ, მაგრამ ვერ ახერხებდნენ. სპილენძის ტაშტი სამჯერ ამოუგდო ბოხჩიდან ქმარმა, მაგრამ ევამ სამჯერვე უკან ჩააბრუნა.

„მოსე ზონენაშვილი დიდხანს იდგა ბაქანზე შესაფუთავად გამო-

ტანილ ქანდაკებასავით და სალორიას ტყისკენ კვილით მიმავალ მატარებელს შეჰყურებდა.

იგი მარტო დარჩა.

სადგურზე უამრავი ნათესავი ტრიალებდა, მაგრამ მატარებელი რომ წავიდა, ყველამ თავისი გზა მონახა, მოსე არავის გახსენებია, ხელი რომ ჩაეველო და სასონარკვეთილი მოხუცი სახლამდე მიეყვანა.

ქუჩაში ჯოხის კაკუნით, მთვარეულივით მიბარბაცებდა.

„ახლა ფიქრის დრო, იცოცხლე, ბევრი მაქვს, იქნება მეც უნდა წავსულიყავი, ჩემი აქ დარჩენა სჭირდება ვინმეს? ვის რაში სჭირდება ბებერი მოსე ზონენაშვილი, არა, ჩემო ღმერთო, შენ არ მირჩიე, არ დამაძალე, დაგენაცვლე და, მართალიც ხარ. ამხელა ტვირთი რომ ამკიდე, ჩემი რა იმედი გქონდა, შე სულგანათებული? რომ ვერ შევძლო, რომ გამიჭირდეს? მორჩა. ან მე ჩემს შვილს და შვილიშვილებს ცოცხლად თვალს ვერ შევაველებ. ამხელა ტკივილი რა ფასად მომანიჭე, შენს სახელს ვენაცვალე? ამ ცის და მიწის ფასად? ამ ძველი ჯაჭვის ხიდის ფასად? ამ ძმასავით თან-შეზრდილი მწვანე ბაზრის და ნაცნობებით სავსე ქუჩების ფასად? იქაც ხომ იქნებოდა ცა და ქვეყანა, ქუჩები და ბაზარი, მარა იქ შენ არ იქნებოდი ის მოსე, რაც აქა ხარ: მყიდველ-გამყიდველის მომრიგებელი, ჩხუბში გამზავებელი, დაბნეულისთვის ჭკუის დამრიგებელი, იქ სხვა მოსეები ხეირობენ. ამ სახელს და გამავლობას, ამ ქალაქში რომ მაქვს, ორმოცი წლის სიცოცხლეც რომ დამრჩეს იქ, ვერ მივალწევ. არა, მე არ გემდური. კაი ჰქენი, ღმერთმანი მე ამ მიწის ბელტი ვარ, ღმერთო მე აქ უნდა მომკვდარიყავი!“

სალოცავაში შეიარა, მის დანახვაზე ხის ჩუქურთმიან კართან ფუტკრებივით მოზუზუნე ებრაელები უეცრად დადუმდნენ, უკუდგნენ და მოსეს გზა დაუთმეს.

მოხუცს ეს უეცარი დადუმება და გზის დათმობაც ცუდად ენიშნა.

და ნ ი ე ლ – ამის მერე ქე გეცოდინება, მამაჩემ დიდხანს არ უცოცხლია. ისინკა რიჟინაშვილი ჩამოსულიყო კულაშიდან და აივანზე დახვედროდა სკამზე მჯდომარე მკვდარი.

ს ა ბ ა – ვიცი. ჩვენ დავასაფლავეთ და დარჩენილმა ებრაელობამ, რავარც ეკადრებოდა მამაშენს – დიდ მოსე ზონენაშვილს.

დ ა ნ ი ე ლ – გადმოსვენება მინდოდა, მარა, ჩვენ სჯულში არ არი მკვდრის გადმოსვენება.

ს ა ბ ა – კიდევ რომ იყოს, არ გირჩევდი, ჩემო დანიელ. რავა შეიძლება, მკვდრის შენუხება, მამაშენის ძვლები თავის ადგილზეა. იმ მინაშია, სადაც დაიბადა.

დ ა ნ ი ე ლ – მართალი ხარ, ჩვენ ერთი სამშობლო გვაქ. ქართველი ებრაელობა და ებრაელი ქართველობა, ორივე ერთია. თქვენ ჩვენი სასაფალოები შეგვინახეთ და ჩვენ აქანა ყველაზე დიდი ქართველის – რუსთაველის საფლავს შეგინახავთ.

(მოისმის უძველესი ქართული სიმღერა „შენ ხარ ვენახი“, რომელიც თანდათან ძლიერდება. ორივენი მღერიან. ხმა ნელ-ნელა სუსტდება. და სპექტაკლი მთავრდება ისე, როგორც დაიწყო. მკრთალად განათებულ სცენაზე შემოდის საბა. იგი სცენის სხვადასხვა კუთხეში ჩერდება და ნაცნობ ებრაელებს უხმობს).

- მოშე! (დაღონებული) – არ არის.
- ისინკა! (დაღონებული) – არ არის.
- საბა! (დაღონებული) – არ არის.
- გერშონ! (დაღონებული) – არ არის.
- დანიელ!

დ ა ნ ი ე ლ (კულისებიდან) – აქა ვარ, დაგენაცვლე!

(ძველი მეგობრები ერთმანეთს ეხვევიან. მოისმის სიმღერა – „დანიელა შეშა! დანიელა წყალი...“ ამ სიმღერაზე ორივენი ცეკვავენ ძველ ებრაულ ცეკვას).

ფარდა

ტერენტი ბრანელი

სცენარი პანტომიმის თეატრისათვის